

JP utbildning

Ekonomiskt bistånd Handläggningarfrågor

Nils Allan Danielsson

21 maj 2014

Stockholm

- Rättssäkerhetsbegreppet vid handläggning, bl.a. krav på dokumentation
- Att ändra positivt biståndsbeslut
- Återkrav av bistånd
- Handläggning av överklaganden
- EU-medborgare
- Gränsdragningsfrågor mellan kommuner
- Personer med missbruksproblematik
- Ideellt skadestånd m.m
(Jobbstimulans? Fritidspeng?)

Denna kursdokumentation är en sammanställning av de fakta som jag tror kan vara användbara i det dagliga arbetet med ekonomiskt bistånd. Jag har tagit mig friheten att ta bort, kopierat, strukit under och ibland gjort egna kommentarer till de angivna källorna. Det kan hända att något blivit fel och jag hoppas att ni har överseende därmed och vid tveksamheter kollar med källan.

EN RÄTTSSÄKERHETSDEFINITION

Jag tror inte att det finns någon klart, av alla accepterad definition av "rättssäkerhet". Nedanstående punkter tycker jag har bäring för vår verksamhet och kan kanske stötta oss om vi behöver argumentera för att vår verksamhet måste följa de lagar och bestämmelser som finns.

Legalitet	REGERINGSFORMEN 1 kap Statsskickets grunder 1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. <u>Den offentliga makten utövas under lagarna.</u>
Objektivitet	REGERINGSFORMEN 1 kap Statsskickets grunder 9 § Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta <u>allas likhet inför lagen samt iakttaga saklighet och opartiskhet.</u>
Offentlighet	SOCIALTJÄNSTLAGEN 11 kap Handläggning av ärenden 5 § Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall <u>dokumenteras</u> . Dokumentationen skall utvisa <u>beslut och åtgärder</u> som vidtas i ärendet samt <u>faktiska omständigheter och händelser av betydelse</u> . FÖRVALTNINGSLAGEN Parters rätt att få del av uppgifter 16 § En sökande, klagande eller annan part har <u>rätt att ta del</u> av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lag (2009:434). 17 § Ett ärende får inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har <u>underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan</u> än honom eller henne själv <u>och</u> han eller hon har <u>fått tillfälle att yttra sig</u> över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Myndigheten får dock avgöra ärendet utan att så har skett 1. om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknar betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövliga, 2. om ärendet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande, 3. om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet, eller

	<p>4. om avgörandet inte kan uppskjutas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).</p> <p>OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSLAGEN (OSL) 10 kap Sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag av sekretess Samtycke 1 § Att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det, följer av 12 kap. och gäller med de begränsningar som anges där.</p> <p>Partsinsyn 3 § Sekretess hindrar inte att en enskild eller en myndighet som är part i ett mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av <u>hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda.</u> Sekretess hindrar aldrig att en part i mål eller ärende tar del av dom eller beslut i målet eller ärendet. Inte heller innebär sekretess begränsning i en parts rätt enligt <i>rättegångsbalken</i> att få del av alla omständigheter som läggs till grund för avgörande av mål eller ärende. Om det i lag finns bestämmelser som avviker från första eller andra stycket gäller de bestämmelserna.</p> <p>12 kap. Sekretess i förhållande till den enskilde själv, m.m. Sekretess i förhållande till den enskilde själv 1 § Sekretess till skydd för en enskild gäller inte i förhållande till den enskilde själv, om inte annat anges i denna lag.</p> <p>TRYCKFRIHETSFÖRORDNINGEN 2 kap. Om allmänna handlingars offentlighet 1 § Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att taga del av allmänna handlingar.</p>
Beslut inom rimlig tid	<p>FÖRVALTNINGSLAGEN Allmänna krav på handläggningen av ärenden 7 § Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så <u>enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.</u> Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde</p>

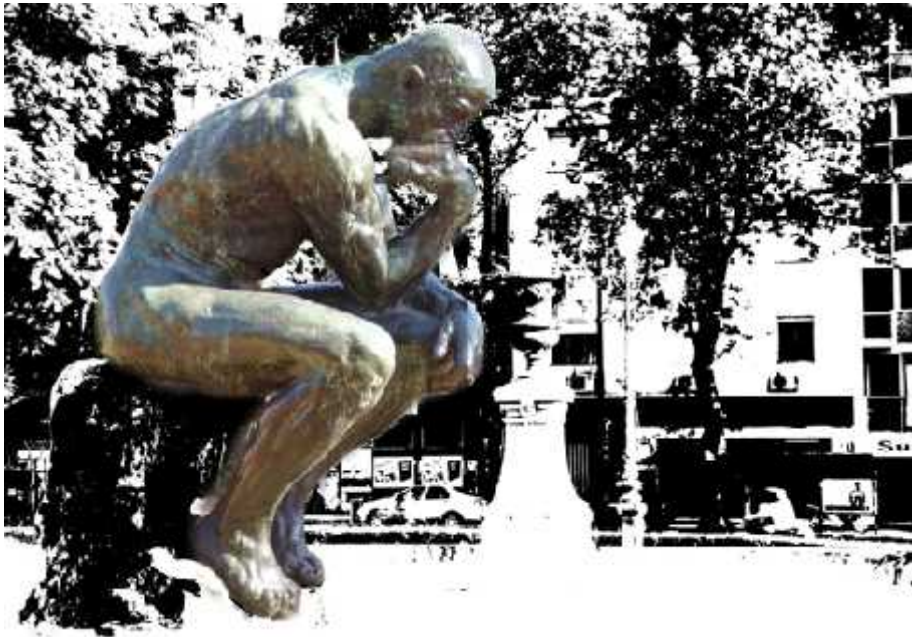
	<p>att ha med den att göra.</p> <p>SOCIALTJÄNSTLAGEN 11 kap. Handläggning av ärenden 1 § Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.</p>
<p>Överklagbarhet</p>	<p>SOCIALTJÄNSTLAGEN 16 kap. Övriga bestämmelser 3 § Socialnämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om- ansökan enligt 2 kap. 3 §, - bistånd enligt 4 kap. 1 §, - vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §, - förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §, - medgivande enligt 6 kap. 6 §, - medgivande enligt 6 kap. 12 §, - återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §, - samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller - avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4-9 §§. <u>Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.</u> En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.</p> <p>KOMMUNALLAGEN 10 kap. Laglighetsprövning 1 § Varje medlem av en kommun eller ett landsting har rätt att få lagligheten av kommunens eller landstingets beslut prövad genom att överklaga dem hos förvaltningsrätten.</p> <p>Grunder för laglighetsprövningen 8 § Ett överklagat beslut skall upphävas, om 1. det inte har tillkommit i laga ordning, 2. beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen eller landstinget, 3. det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter, eller 4. beslutet strider mot lag eller annan författning.</p>

SOCIALENS ROLL I DAGENS SAMHÄLLE?

Är vår uppgift att se till att alla som gör så gott de kan får bistånd så att de har möjlighet till en skälig levnadsnivå om de inte kan ordna det på annat sätt?

eller

Är vår uppgift att vara extraresurs åt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, så att de inte behöver jobba med de som har störst behov av kvalificerad hjälp?

eller

Är vår uppgift att noga bevaka att biståndstagare ska få så lite pengar som möjligt?

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala **trygghet**,
- **jämlikhet** i levnadsvillkor,
- aktiva **deltagande** i samhällslivet.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

RÄTTVISA

Redan de gamla grekerna såg att rättvisa är ett viktigt begrepp för att samspelet mellan samhälle och individ ska fungera, för att det ska accepteras att några får makt att bestämma över andra (myndighetsutövning). Aristoteles skrev i "Nikomachiska etiken" att rättvisa är ett viktigt inslag i såväl vänskapliga relationer mellan människor som i relationen mellan individen och samhället.

Om vi vet vilka regler som gäller, förstår resonemanget kring dem och ser att det finns ett rättviseresonemang i grunden, finns det större möjligheter att vi kan motivera avslagsbeslut så att de går att förstå och acceptera.
(Å tycker vi inte att det är rättvisa regler så ska vi försöka ändra dem!)

RÄTTVISA - LIKA FÖR ALLA?

Vårt jobb är att göra en individuell bedömning utifrån varje sökandes förmågor och behov och ta beslut utifrån deras situation. Därför blir det, som jag ser det, mycket stor risk för missuppfattning om vi kort säger att det ska vara "lika för alla". Vi ska kunna förklara att vi gör en behovsbedömning och tar beslut utifrån det. Det vill säga att det kan tyckas att vi inte kör med "lika för alla", eftersom alla har olika förutsättningar och behov.

- "Varför får inte jag flytta från min lägenhet till en dyrare? Jag vet en som får bistånd till lika dyr lägenhet som den jag vill flytta till! Ska det inte vara lika för alla? Lever vi inte i ett rättssamhälle??!"

Journal skrivande

Dokumentationen är en viktig del i rättssäkerheten. Det finns mycket matnyttigt om detta i Socialstyrelsens bok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (2010).

”2010 års upplaga av den tryckta handboken finns inte i lager och kan inte längre beställas från Socialstyrelsen. Det beror på att pågår arbete med att revidera innehållet med siktet inställt på att kunna publicera en ny version av handboken i början av hösten 2014. Beslutet att inte trycka upp ytterligare exemplar av 2010 års upplaga sammanhänger dessutom med att Socialstyrelsen senare i vår kommer att besluta om nya föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamheter som handboken riktar sig till.”

På Socialstyrelsens hemsida finns även Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten, att läsa på nätet, ladda hem, e-bok eller beställa för 155 kronor, 210 sidor

SOCIALTJÄNSTLAGEN

11 Kap. Handläggning av ärenden

5 § Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden skall förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

6 § Dokumentationen skall utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

FÖRVALTNINGSLAGEN

Anteckning av uppgifter

15 § Uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet skall antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild.

SOCIALSTYRELSENS FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD (SOSFS 2006:5) OM DOKUMENTATION VID HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN OCH GENOMFÖRANDE AV INSATSER ENLIGT SOL, LVU, LVM OCH LSS (Ändrad: SOSFS 2008:3)

4 kap. Gemensamma bestämmelser om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser

Innehåll och utformning

1 § Handlingar som upprättas inom socialtjänsten och som rör enskilda ska innehålla tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga uppgifter, och vara väl strukturerade och tydligt utformade.

2 § Av en handling som upprättas inom socialtjänsten och som rör en enskild ska det framgå varifrån uppgifterna i handlingen kommer, vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, och namn och befattning eller titel på den person som har upprättat handlingen samt när (år, månad, dag) det gjordes.

5 kap

Personakt och journal

1 § Handläggningen av ett ärende ska dokumenteras fortlöpande.

Allmänna råd

Av journalen bör det bl.a. framgå
vad ärendet gäller,
när och hur ärendet har uppkommit,
när en handling har kommit in eller upprättats,
när och på vilket sätt kontakter har förekommit med den enskilde och andra som har lämnat uppgifter i ärendet,
om ett barn berörs av ärendet och i så fall hur barnperspektivet har beaktats,
när och hur kommunikering enligt 17 § förvaltningslagen (1986:223) har fullgjorts samt vad som har kommunicerats,
när ärendet har avgjorts genom ett beslut av nämnden,
när och på vilket sätt den enskilde har underrättats om beslutet,
om beslutet har överklagats samt när förvaltningsdomstol har avgjort målet,
om beslutet har rättats eller omprövats,
när och på vilket sätt beslutet har verkställts,
när och på vilket sätt en förvaltningsdomstols avgörande har verkställts,
om det finns skäl, och i så fall vilka, som har medfört att ett beslut av nämnden eller förvaltningsdomstols avgörande inte har verkställts,

om den enskilde berörs av ett individuellt tillsynsärende eller en anmälan enligt 14 kap. 2 § SoL eller 24 a § LSS, och

om den enskilde berörs av ett ärende som gäller utlämnande av en handling eller en uppgift ur en handling enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen (1949:105).

Om följande uppgifter inte dokumenteras på annat sätt i personakten, bör det av journalen bl.a. framgå om ställföreträdare, ombud eller biträde har medverkat,

om stödperson har varit med på t.ex. ett möte eller ett nämndsammanträde,

om tolk har anlitats,

om systematiska bedömningsinstrument har använts och i så fall vilka,

om det har upprättats någon form av plan för insatser till den enskilde,

vad som har kommit fram vid kontakter med den enskilde och andra som har lämnat uppgifter i ärendet,

om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig, *(skall vara med enl SoL 11 kap 6 §?)*

vad som har förts fram i samband med kommunikering enligt 17 § förvaltningslagen, och

när och hur den enskilde enligt 21 § förvaltningslagen har informerats om möjligheten att överklaga nämndens beslut.

5 kap

2 § Den planering som görs tillsammans med den enskilde och som har betydelse för nämndens beslut om insatser ska dokumenteras.

Allmänna råd

Av dokumentationen bör det framgå

vilka mål som gäller för respektive insats,

på vilket sätt den enskilde har utövat inflytande över planerade och beslutade insatser, och

hur nämnden eventuellt har samverkat med t.ex. andra myndigheter, organisationer eller föreningar och vad det har resulterat i.

(3 § Beslutsunderlag inför nämndens beslut)

Dokumentation av beslut

4 § Dokumentationen av ett beslut ska innehålla uppgifter om

vem eller vilka personer beslutet avser,

vad som har beslutats,

när (år, månad, dag) beslutet har fattats, och

den nämnd som har fattat beslutet.

Om det gäller ett slutligt beslut, ska det av dokumentationen också framgå vilket lagrum som ligger till grund för beslutet.

Om beslutet har fattats på delegation av nämnden, ska dokumentationen dessutom innehålla uppgifter om namn och befattning eller titel på den som har fattat beslutet.

SOCIALTJÄNSTLAGEN

3 kap. Vissa uppgifter inom socialtjänsten m.m.

3 § Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet.

För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Viktigt att få med

VAD ANSÖKAN AVSER, BEDÖMNING, BESLUT OCH MOTIVERING

Går inte att kompromissa bort. Om det har funnits särskilda skäl är det särskilt viktigt att få med hur detta har påverkat beslutet, för att en annan sökande som har samma "särskilda skäl" ska få en likartad bedömning.

INSAMLAT UTREDNINGSMATERIAL, MED KÄLLHÄNVISNING

Förvaltningslagen 15 §.

LÄMNAD INFORMATION

Vad vi talat om angående regelverket, exempelvis om krav och rättigheter.

Om vi fått tillåtelse att bryta sekretessen genom att exempelvis kontakta anhöriga eller andra myndigheter.

LOKALA PRIORITERINGAR

Ledningen eller arbetsgrupp bestämmer att det ska göras särskilda satsningar, exempelvis på handlingsplaner.

Varför då?

RÄTTSSÄKERHET

Det ska klart framgå vad ansökan gäller, vilka bedömningar som gjorts, vad som beslutats och vilket lagrum vi har för beslutet. Socialtjänstlagen 11 kap 5 och 6 §§. Förvaltningslagen 15, 16 och 17 §§ (se sidorna 2 och 6).

TILLSYN

Såväl extern som intern. Rättssäkerheten står i centrum.

UTVÄRDERING, KVALITETSSÄKRING

SoL 3 kap 3 § Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Detta kan göras olika i olika kommuner - kan vara fokus på särskilda grupper, arbetssätt, åtgärder eller annat. Ledningen beslutar och utifrån detta styrs vad som är viktigt att dokumentera.

HANDLÄGGARBYTE

Det kan ibland vara stressigt att i samband med sjukdom eller semester få nya ärenden och då är det viktigt att det lätt går att hitta vad som har betydelse för ärendet, någon sorts sammanfattning. Det kan ju till och med vara så att man vid enstaka tillfälle efter en tid själv glömt bort hur situationen var och hur man resonerat innan man tog beslut ...

Plankat känsliga uppgifter från tidigare utredning + "utplånat" uppgifter ur journal. Handläggaren hade i ett ekonomiärende tagit med känsliga uppgifter (om våldtäkt och drogmisbruk gällande den ena av de sökande) från en gammal utredning. Detta skulle inte gjorts och absolut inte utan att prata med sökanden.

Förvaltningen hade senare tagit bort uppgifterna från journalen, vilket enligt JO stämmer överens med bestämmelserna i PuL.

När sådan behandling äger rum ska bl.a. de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter som följer av 9 § första stycket a–i PuL beaktas. De personuppgifter som behandlas ska således vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen (e) och fler personuppgifter ska inte behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (f).

Enligt 28 § PuL (jfr 9 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten) är den personuppgiftsansvarige, i detta fall nämnden (jfr 11 § förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten), skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med PuL.

JO Beslutsdatum: 2013-05-24 Diarienummer: 4907-2012.

PERSONUPPGIFTSLAGEN

Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter

9 § Den personuppgiftsansvarige skall se till att

a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt, b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed, c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in, e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen, f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen, g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella, h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I fråga om första stycket d gäller dock att en behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål inte skall anses som oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Rättelse

28 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. Den personuppgiftsansvarige skall också underrätta tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut om åtgärden, om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse. Någon sådan underrättelse behöver dock inte lämnas, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.)

ATT ÄNDRA POSITIVT/GYNNANDE BISTÅNDSBESLUT

BESLUT FATTAT NÄR DET OFFENTLIGGJORTS

Socialstyrelsen skriver i boken "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten" sidan 135:

"Om beslutet inte är meddelat anses i praxis myndigheten kunna rätta alla slags fel i ett beslut."

I boken "En introduktion till förvaltningsrätten" står på sidan 61 att

"Frågan om möjligheterna att rätta ett beslut uppkommer först sedan det blivit expedierat, d.v.s. på något sätt offentliggjort för parten (ofta att part fått hem en skriftlig kopia av beslutet). Innan dess räknar man i princip med att alla beslut kan komma att ändras. Se t.ex. RÅ 1972 ref. 2".

GYNNANDE BESLUT HAR NEGATIV RÄTTSKRAFT

Har vi bestämt att någon ska få pengar så gäller som regel detta, även om vi kommer på att det var ett dumt beslut. Gynnande beslut har som regel negativ rättskraft, det går inte att ändra, det vill säga sökanden ska kunna lita på ett beslut från oss. Det finns tre fall där ett gynnande beslut kan ändras.

Återkallelseförbehåll

Vi har i beslutet skrivit in att det kan, och på vilka grunder det kan, ändras.

Vilseledande uppgifter

Om sökanden inte lämnat korrekta uppgifter som legat till grund för beslutet.

Säkerhetsskäl

Är inte så aktuellt för oss (kanske mer aktuellt för de som exempelvis ger bygglov).

RÅ 2000 ref 16 gällde hemtjänst, men ger bra vägledning även för oss när det gäller "negativ rättskraft". Socialstyrelsen har i det ärende uttryckt sitt stöd för denna rättsprincip.

LITE ANNORLUNDA NÄR DET GÄLLER "LÖPANDE" BESLUT

Ett beslut om exempelvis hemtjänst kan ändras om de förhållanden som legat till grund för ursprungsbeslutet, ändras. En kommuns försämrade ekonomiska situation är inget giltigt skäl att ändra ett sådant beslut.

RÅ 2000 ref 16.

ÅTERKALLELSEFÖRBEHÅLLET SKA STÅ I BESLUTET

Gällde om bistånd kunde krävas tillbaka när sökande fått sommarjobb och fått muntlig information om att det kunde bli aktuellt med återbetalning utifall någon fick andra inkomster. Nämnden hade tagit ett "rambeslut" för juli och augusti, men ansåg att hon

skulle betala tillbaka i och med att hon fått sommarjobb. I "rambeslutet" stod det inget om möjligt återkrav.

Genom Regeringsrättens avgörande (RÅ 2000 ref 16) får numera anses fastlagt under vilka förutsättningar ett beslut angående bistånd kan ändras till nackdel för biståndstagaren. Före Regeringsrättens avgörande har det måhända funnits utrymme för att hävda att det på grund av ändrade omständigheter varit möjligt att ändra ett beslut om bistånd även om någon av de ovan nämnda generella förutsättningarna för ändring av beslut inte varit för handen. Jag vill därför inte rikta någon kritik mot nämnden i denna del. JO 2003/04, dnr 4000-2000 sid 240.

Biståndet kunde inte krävas tillbaka.

PENGAR KAN INTE STOPPAS OM BESLUTET MEDDELATS

Sökanden hade fått muntlig information om att biståndet beviljades under förutsättning att hon medverkade i utredningen. Ansökan handlades snabbt och pengarna skickades ut. När handläggaren fick reda på att sökanden inte medverkat i utredningen stoppades betalningen och sökandes informerades via brev om att så skett. Ett s.k. gynnande förvaltningsbeslut kan inte utan vidare ändras. Beslutet sägs ha negativ rättskraft. Enligt de principer som har utbildat sig i förvaltningsrättslig praxis vinner ett gynnande beslut normalt negativ rättskraft senast vid den tidpunkt när beslutet har expedierats eller på annat sätt tillkännagetts för adressaterna. --- Tidpunkten för när möjligheterna att ändra ett beslut om bistånd upphör torde anknyta till tidpunkten för när beslutet har blivit offentligt (se JO:s ämbetsberättelse 1997/98 s. 348). Överfört på förhållandena i det nu förevarande biståndsärendet får beslutet den 28 maj 2002 att bevilja NN visst ekonomiskt bistånd för juni månad 2002 anses ha blivit offentligt i och med att det fördes in i journalanteckningarna. Härefter har nämnden endast under vissa särskilda förutsättningar kunnat ändra beslutet. JO 2005/06, dnr 635-2003 sid 282.

BESLUT EJ VERKSTÄLLT PÅ GRUND AV ÅTERKALLELSEFÖRBEHÅLL, ÖVERKLAGBART

Enligt beslutet beviljades NN försörjningsstöd för mars månad 2003 med 7 155 kr. Därav skulle 5 528 kr utbetalas omgående, medan 1 627 kr skulle utbetalas vecka 12. En utgångspunkt är att bistånd betalas ut månadsvis (se bl.a. Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd s. 116). JO har dock förståelse för nämndens strategi att - som angetts i remissvaret - hjälpa NN att "finna en väg ut ur ett passivt bidragsberoende". JO finner inte skäl att i detta ärende anlägga några synpunkter på att det enligt nämndens mening förelåg starka skäl att dela upp utbetalningen av biståndet. Enligt beslutet skulle utbetalningen vecka 12 göras under förutsättning att "sökande ej haft någon ogiltig frånvaro". Härmed avsågs det praktiskarbete som NN skulle delta i. Frågan är dock hur socialförvaltningen i formellt hänseende skulle ha handlagt ärendet om NN hade uteblivit från arbetsplatsen utan att ha giltiga skäl för det och någon utbetalning således inte skulle ske. I beslutet beviljade socialnämnden NN:s ansökan i sin helhet.

Någon generell regel om under vilka förutsättningar en myndighet kan ändra ett beslut av annan anledning än rena förbiseendefall finns inte. Av allmänna förvaltningsrättsliga

principer följer att gynnande beslut som huvudregel inte kan ändras till nackdel för den enskilde. Det har i praxis dock gjorts undantag från denna huvudregel. Ett sådant undantag innebär att ett gynnande beslut kan återkallas med stöd av förbehåll i själva beslutet eller i den författning som ligger till grund för beslutet (se prop. 1985/86:80 s. 39).

Det finns inte några författningsbestämmelser om hur ett sådant förbehåll skall utformas. Någon rättspraxis som klart belyser saken finns inte heller. Det aktuella beslutet kan närmast sägas ha innehållit ett villkor för själva verkställigheten av beslutet i viss del. JO vill inte utesluta att utformningen av beslutet ändå skulle ha gett nämnden möjlighet att ompröva det i denna del.

Även om JO inte finner skäl att rikta någon kritik mot nämnden, anser JO att beslutet borde ha utformats på ett sådant sätt att det tydligare hade framgått att nämnden hade rätt att återta det tidigare beslutet i den aktuella delen för det fall att NN inte fullgjorde sitt praktikarbete. Härigenom skulle det inte ha rått någon oklarhet om att förordnandet rörande utbetalningen inte gällde enbart verkställigheten, utan att nämnden, med ändring av det tidigare beslutet såvitt här är i fråga, skulle ha haft att fatta ett nytt formellt biståndsbeslut. NN hade då haft möjlighet att kunna överklaga det nya beslutet till länsrätten.

Eftersom NN inte hade haft möjlighet att överklaga en "utebliven verkställighet" av det tidigare beslutet, hade det nu anvisade förfarandet självklart varit lämpligare från rättssäkerhetssynpunkt.

JO 2005/06, dnr 985-2003 sid 287

FÖRVALTNINGSLAGEN

Rättelse av skrivfel och liknande

26 § Ett beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet. Innan rättelse sker skall myndigheten ge den som är part tillfälle att yttra sig, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild och åtgärden inte är obehövlig.

Socialstyrelsens handbok "Dokumentation och handläggning inom socialtjänsten"

Rättelse

Enligt 26 § FL får en myndighet som meddelat ett beslut rätta ett uppenbart skrivfel, räknefel eller liknade fel i beslutet. Möjligheten att rätta sådana fel gäller både fel som myndigheten har gjort och fel som någon annan har orsakat. Bestämmelsen gäller enbart felaktigheter till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseenden (s.k. förbiseendefel). Som exempel på sådana fel kan nämnas felaktiga summeringar, stavfel på namn eller att en del av texten i ett beslut har fallit bort på grund av ett tekniskt problem.

Däremot ger bestämmelsen inte myndigheten rätt att ändra i ett beslut på grund av brister i en utredning eller en felaktig bedömning.

Innan rättelse sker i ett ärende som avser myndighetsutövning mot någon enskild ska myndigheten ge den som är part i ärendet möjlighet att yttra sig om det inte är obehövligt.

För att en rättelse enligt 26 § FL ska kunna göras krävs att beslutet är meddelat, vilket innebär att det ska vara expedierat eller på annat sätt ha fått sin slutliga form. Det finns inga bestämmelser i lagstiftningen som reglerar om ett beslut kan ändras före den tidpunkten. Om beslutet inte är meddelat anses i praxis myndigheten kunna rätta alla slags fel i ett beslut. sidan 135

ÅTERKRAV AV BISTÅND

Grundregeln är att den som gör så gott den kan och ändå inte får en skälig levnadsnivå har rätt till bistånd om det inte går att lösa på annat sätt. Även om sökanden i framtiden kommer att få stora inkomster, så är detta som regel inte anledning att kräva att biståndet ska betalas tillbaka.

"Att införa en generell återbetalningsskyldighet för ekonomiskt bistånd skulle ge socialtjänsten en funktion av låneinstitut, vilket enligt regeringens mening bl.a. skulle vara oförenligt med biståndets principiella funktion som en rättighet. En kravverksamhet kräver vidare alltför stora resurser för kommunerna." Socialutskottets betänkande 1996/97:SoU 18 sidan 50.

Den som uppfyller villkoren i SoL 4 kap 1 § och därmed är berättigad till bistånd, kan dock beviljas bistånd med villkor om att det ska betalas tillbaka om det avser en period som sökanden väntar någon form av ersättning för, exempelvis a-kassa eller lön. Lagrum SoL 9 kap 2 § - där det även anges vilka två ytterligare tillfällen som bistånd enligt SoL 4 kap 1 § kan beviljas med villkor om återbetalning: till den som är indragen i arbetskonflikt, eller till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Om någon inte uppfyller villkoren i SoL 4 kap 1 §, men som beviljas bistånd ändå (exempelvis någon som haft inkomster att betala sin hyra med, men ändå inte gjort det och vill ha hjälp för att slippa vräkning) enligt SoL 4 kap 2 §, kan få som villkor för biståndet att det betalas tillbaka utan att det är fråga om förskott på förmån, arbetskonflikt eller yttre omständigheter. Men socialtjänstlagens bestämmelser om vad som gäller för att kräva tillbaka bistånd är dock lika oavsett om det är fråga om förskott på a-kassa eller för kommunen "frivilligt" bistånd för att hjälpa någon att bli av med en fordringsägare.

Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt SoL skall vara skriftligt. Beslutet skall innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet skall delges den enskilde, SoL 9 kap 3 §.

Om den enskilde inte vill betala kan vi begära att förvaltningsrätten fastslår vår fordran. För att de ska fastslå vår fordran krävs att regelverket har följts (enligt ovan) och att den enskilde har möjlighet att betala. Det är vår sak att utreda om den enskilde har möjlighet att betala. Om den trots våra försök/kontakter inte hör av sig, så kan vi utgå ifrån att den kan betala (prop 1979/80:1 sidan 371).

SoL 9 kap. Återkrav m.m.

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen

eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap 1 § endast om det har lämnats

1. som förskott på en förmån eller ersättning,
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den har getts under villkor om återbetalning.

Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf skall vara skriftligt. Beslutet skall innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet skall delges den enskilde.

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 § eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, skall talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket.

Kräva tillbaka vid utbetalning av skatteåterbäring från tidigare år? Ok,
Kammarrätten i Jönköping, 22 september 2005, mål nr 1138-05

Lämna fordran till kronofogden utan att få fordran fastställd av förvaltningsrätten? Inte Ok, JO, 12 januari 2012, dnr 6332-2010

Kan de som har utmätning betala av sitt förbehållsbelopp? Ja, enligt Kammarrätten i Göteborg, 20 maj 2009, mål nr 7614-08,
(Min kommentar: känns lite konstigt att det skulle vara möjligt att betala skuld till oss, när kronofogden gör utmätning och tar så mycket de anser möjligt? Men med en dom som ovan, så kan vi ju ställa oss i kö hos kronofogden och se vad vi kan få - vilket jag tycker alltid borde vara möjligt så länge det ursprungliga beslutet med villkor om återbetalning varit korrekt. Det torde vara kronofogdens sak att bevaka att inte personen genom att betala blir ur stånd att försörja sig och sin familj!?)

Kan vi dra på kommande bistånd sådant som sökanden skulle redovisat tidigare månader? Nej, inte när det gällde inkomster/tillgångar som inte redovisats i maj/juni och ansökan gällde september, tyckte Kammarrätten i Göteborg, 8 februari 2012, mål nr 6671-11.

Ja, när det gällde inkomster i augusti som inte redovisats och ansökan gällde november, tyckte Kammarrätten i Stockholm 31 oktober 2011, mål nr 3100-11.

(Min kommentar: Socialtjänsten har ingen straffande uppgift. Kronofogden är den som i samhället sköter utmätning. Som regel ligger riksnormen under det normalbelopp som kronofogden anser vara nödvändigt att ha kvar att leva på. Att vi skulle använda vår makt, så att sökanden, genom vår "kvittning", skulle tvingas leva under gränsen för skälig levnadsnivå för att den tidigare inte fyllt i korrekta uppgifter tycker jag verkar väldigt konstigt. Däremot kan det bli fråga om bidragsbrott och anmälan om detta. Därför delar jag kammarrätten i Göteborgs uppfattning. Jag tycker även nedanstående dom från HFD talar för att vi inte ska straffa någon genom att flera månader senare låta den leva under norm.)

Kan vi dra på kommande bistånd sådant som sökanden fått för kostnader i samband med umgänge som inte blivit av?

I målet är utrett att NN beviljats ett ekonomiskt bistånd om 938 kr avseende kostnader som skulle uppkomma under ett umgänge med hans dotter. Det är vidare utrett att kostnaderna i fråga inte uppstod.

En socialnämnd kan i en sådan situation återkräva beloppet genom en frivillig uppgörelse med sökanden. Om en uppgörelse inte kan komma till stånd kan nämnden antingen väcka talan om förutsättningar föreligger för detta eller efterge ersättningskyldigheten. Det finns inte något utrymme för en korrigerig eller kvittning av det slag som är aktuellt i målet. Överklagandet ska således avslås. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD, 26 april 2013, mål nr 2486-12)

Men vad tyckte en kammarrätt, tio dagar efter HFD:s dom, om NN som i present av sin mamma fått en veckas utlandsvistelse till sig och två av sina barn?

Nämnden hade avslagit för hela månaden, pga att de varit utomlands en vecka.

Kammarrätten: Mot bakgrund av det ovan anförda kan det inte sägas framgå att NN genom att vara utomlands försenat familjens möjligheter att bli självförsörjande. Det finns inte heller uppgifter i utredningen som visar att NN under den tid han befann sig utomlands skulle ha fått del av olika rehabiliteringsinsatser och därigenom ha blivit i stånd att bidra till familjens försörjning.

Med hänsyn härtill har familjen haft rätt till försörjningsstöd för juli 2012.

NN får genom den utlandsresa han blivit bjuden på anses ha fått sina egna och två av barnens behov tillgodosedda på annat sätt under tiden 16 - 23 juni 2012. På så sätt har en inbesparad kostnad uppstått i juni 2012 som ska beaktas vid beräkningen av försörjningsstödet för den efterföljande månaden. Med hänsyn härtill ska från försörjningsstödet för juli 2012 avräknas ett belopp motsvarande en vecka för NN och två av barnen.

Kammarrätten i Jönköping, 6 maj 2013, mål nr 270-13

Framställan/begäran till Försäkringskassan om utbetalning av retroaktiv ersättning är inte återkrav enligt socialtjänstlagen 9 kap.

Såväl sökande som förvaltningsrätten hade blandat ihop SoL:s bestämmelser om återkrav med bestämmelserna i 107 kap socialförsäkringsbalken (SFB) om "Sammanträffande av förmåner vid retroaktiv utbetalning" 5 § som säger att retroaktivt beviljad ersättning får efter begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Förvaltningsrätten hade hänvisat till reglerna i SoL om att ett beslut med villkor om återbetalning måste vara skriftligt, delgivet och motiverat och därför ansett att sökanden skulle få pengarna. Men kammarrätten ändrade på detta och sa att förvaltningsrätten skulle ha avvisat överklagan.

Kammarrätten i Jönköping 30 september 2013, mål nr 1322-13

Vårt beslut att göra en framställan/begäran är inte överklagbart (handläggningsbeslut som inte finns någon överklaganbestämmelse om). Om sökande inte är nöjd så får den, enligt SFB 113 kap 10 §, överklaga Försäkringskassans beslut att skicka pengarna till oss, RÅ 1986 ref 138 och RÅ 2001 ref 58.

Det kan vara bra att bevilja bistånd med villkor om återbetalning enligt SoL, även om vi samtidigt skickar begäran till Försäkringskassan. Kammarrätten (Jönköping 22 februari 2011, mål nr 1276-10) tyckte att även om Försäkringskassan gjort fel och trots vår framställan skickat pengar till sökanden, så behöver de inte ersätta oss.

Kammarrätten instämmer i Förvaltningsrättens domskäl: Någon innestående retroaktiv periodisk ersättning att utbetala till socialnämnden ... finns efter utbetalningen inte. Försäkringskassan kan därför inte i förevarande ordning åläggas att ersätta socialnämnden för utgivet bistånd till enskild.

Det vore himla käckt om vi kunde ha samma resonemang om vi skickat pengar fel:

"Tyvärr, finns inga pengar kvar" :-)

HANDLÄGGNING AV ÖVERKLAGANDEN

Förvaltningslagen

23 § Ett beslut överklagas skriftligt. I skrivelsen skall klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som han begär.

Skrivelsen ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Den skall ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna och beslutet överklagas till en förvaltningsrätt eller kammarrätt, skall överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Tiden för överklagande av sådana beslut som gäller föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och som inte delges räknas från den dag då beslutet gavs till kända. Har beslutet getts till kända vid mer än ett tillfälle, räknas tiden från dagen för det sista föreskrivna tillkännagivandet.

4 § Varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpens skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.

Överklagandehantering

Om överklagan kommit in i rätt tid, stämplas den med "Inkommit i rätt tid enl.

24 § FVL" och underskrift.

En förvaltningsrätts bedömning att ett överklagande kommit in i rätt tid är bindande för kammarrätten. HFD 2011 ref. 65.

Tre veckor, olika för sökande och för oss

Överklagan ska ha lämnats inom tre veckor från det att den sökande har fått del av beslutet, förvaltningslagen (FL) 23 § Om vi inte tillämpar delgivning av avslagsbeslut kan det ibland vara svårt att avgöra när sökande tagit del av beslutet. Då gäller klagandes uppgift om när den fick beslutet skriftligt och överklagningstiden räknas från den dagen, JO:s ämbetsberättelse 2006/07 sidan 319, Dnr 776-2004.

Det är inte möjligt att förlänga överklagningstiden exempelvis på grund av att sökanden haft mycket att göra eller varit sjuk. Det finns i förvaltningslagen inget utrymme för detta. Om försening däremot beror på att den klagande av oss fått felaktiga uppgifter om hur beslutet överklagas eller om överklagan har lämnats till förvaltningsrätten istället för till oss, ska överklagan inte avvisas, FL 24 §.

Vill sökande ändå få sin sak prövad kan de göra ny ansökan och få nytt beslut. Ibland kan situationen vid det nya beslutet vara likartat som det var tidigare och på så vis får de möjlighet att överklaga igen.

Avvisningsbeslut är överklagbart

Om överklagan kommit in för sent ska den avvisas. Detta beslut ska tas enligt kommunens delegationsordning. Beslutet att avvisa kan överklagas till förvaltningsrätten på samma sätt som beslut om ekonomiskt bistånd, FL 30 §.

Vi kollar inte överklagbarheten, bara om det kommit in i rätt tid

Vi ska bara pröva om överklagan har kommit in i rätt tid. Det är förvaltningsrättens uppgift att utreda och besluta om övriga förutsättningar är uppfyllda, till exempel om det är ett beslut som över huvud taget går att överklaga, Socialstyrelsens handbok Ekonomiskt bistånd (2013) sidan 137.

Se även JO-beslut 18 december 2012, dnr 4434-2012 och 26 oktober 2011, dnr 889-2011, nämnden skickat tillbaka överklagan eftersom de bedömde att klaganden inte var part i målet och därmed inte hade rätt att överklaga.

Om vi ändrar beslutet efter att det överklagats

Om det överklagade beslutet ”är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska myndigheten ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part” FL 27 §.

Om vi ändrar beslutet så att klagande helt får igenom sin ansökan behöver inte överklagan skickas vidare till förvaltningsrätten, men om vi enbart delvis går den klagande till mötes, gäller överklagan de saker som vi inte beviljat enligt klagandes ansökan, FL 28 §. I sådana fall ska kopia på det nya beslutet skickas med överklagan till förvaltningsrätten.

Överlämna överklagan till förvaltningsrätten

Har inte överklagan kommit in för sent, och vi inte ändrat beslutet helt efter den klagandes önskemål, ska vi lämna den vidare till förvaltningsrätten. Detta bör ske inom en vecka, Socialstyrelsens handbok Ekonomiskt bistånd (2013) sidan 138. Kopia på överklagan läggs i personakten. Om vi även gör ett yttrande kan det få ta ytterligare några dagar, JO-beslut 21 juni 2012, dnr 2605-2012.

Det finns inga bestämmelser i förvaltningslagen som säger att vi är skyldiga att bifoga ett yttrande med överklagan till förvaltningsrätten, Socialstyrelsens handbok Ekonomiskt bistånd (2013) sidan 138.

De tidigare journalanteckningar som berör det överklagade beslutet ska då också bifogas till förvaltningsrätten. Det viktigaste är den bedömning som ligger till grund för beslutet, men även andra bakgrundsfakta som kan spela in kan tas med. Om det i journal tidigare står saker som inte har med det överklagade beslutet att göra ska detta inte tas med. Saker som kan upplevas som kränkande, exempelvis om någon varit på

behandlingshem eller misskött sig på något sätt och som inte har betydelse för det överklagade beslutet, måste tas bort från de journaler vi bifogar överklagan -tycker jag ... JO:s beslut 3 januari 2013 (dnr 5531-2011) tolkar jag inte så att alla saker i ärendet ska med, utan bara uppgifter som har betydelse för det överklagade beslutet.

Följande saker ska skickas med till förvaltningsrätten

- 1. Överklagan i original.** Överklagan är ställd till förvaltningsrätten, så därför ska de ha originalet. Vi behåller kopia.
- 2. Kopia på ansökan.** (Om muntlig ansökan gjorts, ange när, hur och vad som ansökts om). Ansökan är ställd till oss, så därför ska vi ha originalet.
- 3. Beslutet och eventuell övrig information** som klaganden fått i samband med beslutet.
- 4. Journalanteckningar av betydelse** för beslutet.
Precisera anledningen till avslaget. Ta exempelvis vid ogiltig frånvaro med tid och datum för frånvaron.
- 5. Normberäkning**
- 6. Kopior på alla intyg** och andra handlingar som har betydelse för beslutet, exempelvis läkarintyg och arbetsförmedlingens handlingsplan om detta har haft betydelse för beslutet.
- 7. Gärna direktnummer till handläggare** (kan exempelvis skrivas vid signerad journalanteckning)

JO gör, som nämnts ovan, en mycket vid tolkning av vad "handlingar i ärendet" betyder och anser att det omfattar alla handlingar, även de som inte har med avslagsmotiveringen att göra, JO-beslut 3 januari 2013, dnr 5531-11. *Jag antar att JO räknar att en ansökan är ett ärende och avslutas när beslut är fattat och att det blir ett nytt ärende om det kommer in en ny ansökan. Jag vet inte hur vanligt detta är, men tror mig veta att det inte är ovanligt att ärenden inte avslutas efter varje fördigbehandlad ansökan, utan att en sökande som söker bistånd 38 månader i sträck betraktas som ett ärende.*

Förvaltningsrättsdom går oss emot Omedelbar verkställighet eller inhibition

Som regel ska en dom som gått oss emot verkställas omedelbart, oavsett om vi ska överklaga eller inte, socialtjänstlagen 16 kap 3 §, Socialstyrelsen handbok Ekonomiskt bistånd (nätupplaga 2013) sidan 131 och 139. Det betyder att om förvaltningsrätten och vi har olika åsikter så är det förvaltningsrättens åsikt som gäller och vi ska följa domen, exempelvis utreda ytterligare eller betala ut bistånd.

Om det finns särskilda skäl kan vi begära att kammarrätten beslutar att vi inte behöver verkställa förvaltningsrättsdomen förrän den trätt i laga kraft. Vi begär då inhibition hos kammarrätten, förvaltningsprocesslagen (FPL) 28 §, SoL 16 kap 3 §. Särskilda skäl kan vara att det rör sig om stora summor och att vi tycker att förvaltningsrättsdomen är fel. Begäran om inhibition ska göras direkt när vi får förvaltningsrättsdomen. Vi överklagar den och skickar då med alla handlingar (det bästa är om vi hinner få färdigt överklagande) som kan visa för kammarrätten att förvaltningsrättsdomen är fel. Eventuellt får vi skriva att vi kompletterar överklagan med ytterligare uppgifter senare.

Överklaga till kammarrätten eller inte?

Om vi anser att förvaltningsrätten felaktigt gått emot vårt beslut kan vi överklaga till kammarrätten.

Kammarrätten tar bara upp överklagningar (=beviljar prövningstillstånd) om det är 1) av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, 2) anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller 3) det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet. Det gäller alltså för oss att peka på att något av detta är aktuellt för att vi ska få prövningstillstånd.

Överklagan ska lämnas till förvaltningsrätten så att de får det senast tre veckor från datumet för förvaltningsrättsdomen. Överklagningstiden för offentlig part räknas alltså från datumet för förvaltningsrättsdomen. När det gäller enskilda räknas däremot överklagningstiden från det datum de fick del av beslutet, FL 23 §.

Kammarrättsdom som går emot

Om vi anser att en fråga är principiellt väldigt viktig begär vi att Högsta förvaltningsdomstolen (HFD, hette tidigare Regeringsrätten) ska ta upp ärendet. HFD tar upp frågan om det är principiellt viktigt och detta kan vara ett skäl till att beslutet att överklaga till HFD ska tas av nämnd.

Överklaga information om krav på bilförsäljning och bostadsbyte, rådrumsbeslut

En skrivelse från en socialförvaltning med anmodan till en biståndstagare att inom viss tid sälja sin bil vid äventyr att rätten till bistånd annars kunde ifrågasättas har ansetts innefatta ett överklagbart beslut.

RÅ 2007, ref 7.

Såvitt utredningen ger vid handen måste ”informationen” till S. N. anses ha innefattat en form av åläggande för henne att sänka sin boendekostnad. Om hon inte gjorde det riskerade hon att inte längre få bistånd till hela kostnaden. Enligt min mening ligger det därför nära till hands att anse att ”informationen” har utgjort ett förvaltningsbeslut som har kunnat överklagas och att S. N. därför skulle ha fått en överklagandehänvisning. S. N. skulle då ha haft möjlighet att få sin rätt till bistånd till boendekostnaden prövad av domstol innan tidsfristen för att skaffa en billigare bostad hade gått ut.

JO 14 september 2009, dnr 2231-2008

EU-MEDBORGARE

+norrmän, islänningar & lichtensteinare = EES-medborgare

En av grundtankarna med Europeiska unionen är att underlätta den fria rörligheten för unionsmedborgare. Hur bidrar vi på bästa sätt till detta?

Rörlighetsdirektivet 2004/38/EG

Artikel 24

Likabehandling

1. Om inte annat följer av sådana specifika bestämmelser som uttryckligen anges i fördraget och sekundärlagstiftningen skall alla unionsmedborgare som enligt detta direktiv uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten åtnjuta samma behandling som den medlemsstatens egna medborgare inom de områden som omfattas av fördraget.

Även familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, men som har uppehållsrätt eller permanent uppehållsrätt, skall åtnjuta denna rättighet.

Det betyder att vi som steg ett ska ha reda på om personen vistas här enligt rörlighetsdirektivet, det vill säga: Har personen uppehållsrätt? Om personen inte har uppehållsrätt begränsas som regel bistånd till hjälp i akut nödläge, exempelvis hjälp med hemresa om detta inte går att ordna på annat sätt.

Som steg två ska vi, om personen har uppehållsrätt, utreda om sökanden uppfyller socialtjänstlagens villkor för att ha rätt till bistånd. De som gör så gott de kan för att så snabbt som möjligt bli självförsörjande ska ha bistånd så de klarar sig om det inte går att lösa på annat sätt.

Steg 1: Har personen uppehållsrätt?

Det första vi ska göra är alltså att utreda om sökanden uppfyller villkoren för att ha uppehållsrätt.

Det finns enligt i utlänningslagen fyra olika kategorier som har uppehållsrätt. Dessutom har deras familjemedlemmar uppehållsrätt, även om de inte är EES-medborgare.

Tidigare, innan 1 maj 2014, fanns en registreringskyldighet hos Migrationsverket för tre av kategorierna. Nu är det bara familjemedlemmar som kommer ifrån något land utanför EES, som ska söka om uppehållskort hos Migrationsverket. Det vill säga att i de fall som sökanden består av en unionsmedborgare och dennes familjemedlem från icke-EES-land, så kan vi se dennes uppehållskort för att veta att den enligt Migrationsverkets bedömning uppfyller kraven som familjemedlem.

I utlänningslagen 3 a kap finns bestämmelser om EES-medborgares uppehållsrätt. I många fall finns det väldigt konkreta bestämmelser som vi kan ha nytta av att känna till att de finns.

Utlänningslagen

3 a kap. Uppehållsrätt för EES-medborgare m.fl.

Allmänna bestämmelser

1 § Med uppehållsrätt avses en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd i enlighet med vad som sägs i detta kapitel. Lag (2006:219).

2 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Med familjemedlem till EES-medborgare avses i denna lag en utlänning som följer med eller i Sverige ansluter sig till en EES-medborgare och som är

1. make eller sambo till EES-medborgaren,
2. släkting i rakt nedstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning eller är under 21 år,
3. släkting i rakt uppstigande led till EES-medborgaren eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av någon av dem för sin försörjning, eller
4. annan familjemedlem, om familjemedlemmen i det land som han eller hon har kommit från är beroende av EES-medborgaren för sin försörjning eller ingår i EES-medborgarens hushåll eller om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att EES-medborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen.

Med familjemedlem till EES-medborgare avses i denna lag även en utlänning med sådan familjeanknytning som anges i första stycket till en svensk medborgare som återvänder till Sverige efter att ha utnyttjat sin rätt till fri rörlighet enligt rörlighetsdirektivet och som utlänningen har följt med eller anslutit sig till när den svenska medborgaren utnyttjat sin rätt till fri rörlighet. Lag (2014:198).

Uppehållsrätt

3 § En EES-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige. Lag (2006:219).

4 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En sådan familjemedlem till en EES-medborgare som avses i 2 § första stycket har uppehållsrätt om EES-medborgaren har uppehållsrätt enligt 3 §.

En sådan familjemedlem till en EES-medborgare som avses i 2 § andra stycket har uppehållsrätt.

Uppehållsrätt enligt första eller andra stycket föreligger inte om ett äktenskap ingåtts, ett samboförhållande inletts eller en utlänning adopterats uteslutande i syfte att ge utlänningen uppehållsrätt. Lag (2014:198).

5 § Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Lag (2006:219).

Att behålla uppehållsrätt i vissa fall /Rubriken träder i kraft I:2014-05-01, fanns tidigare i förordningen/

5 a § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare eller

egen företagare enligt 3 § 1 anses som arbetstagare respektive egen företagare och behåller sin uppehållsrätt även om han eller hon

1. drabbas av tillfällig arbetsförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall, eller
2. inleder en yrkesutbildning.

I fall som avses i första stycket 2 måste utbildningen ha samband med den tidigare sysselsättningen, förutom i fall då EES-medborgaren är ofrivilligt arbetslös.

En EES-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare enligt 3 § 1 anses som arbetstagare och behåller sin uppehållsrätt om han eller hon är ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen.

Har EES-medborgaren fullgjort en anställning som varit tidsbegränsad till mindre än ett år eller inträffar den ofrivilliga arbetslösheten under de första tolv månaderna av en anställning, anses EES-medborgaren under motsvarande förutsättningar i stället som arbetstagare i sex månader och behåller sin uppehållsrätt under samma tid. Lag (2014:198).

5 b § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare behåller sin uppehållsrätt om den person från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt avlider, under förutsättning att familjemedlemmen då har vistats i Sverige som familjemedlem under minst ett år och

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
  2. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
  3. är medlem i en familj som redan är bildad i Sverige av en person som uppfyller villkoren i 1 eller 2.
- Lag (2014:198).

5 c § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som är släkting i rakt nedstigande första led till EES-medborgaren och som är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige behåller sin uppehållsrätt om den förälder från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt avlider eller reser ut ur Sverige. Detsamma gäller en person som har vårdnaden om familjemedlemmen. Uppehållsrätten kvarstår till dess att familjemedlemmen har avslutat studierna. Lag (2014:198).

5 d § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare behåller sin uppehållsrätt om anknytningen till den person från vilken han eller hon härlett sin uppehållsrätt upphör genom äktenskapsskillnad, ogiltigförklaring av äktenskapet eller upphörande av samboförhållandet, under förutsättning att han eller hon uppfyller vad som föreskrivs i 5 b § 1, 2 eller 3 och

1. äktenskapet eller samboförhållandet har varat i minst tre år, varav minst ett år i Sverige, när förfarandet för äktenskapsskillnad eller ogiltigförklaring av äktenskapet eller upplösning av samboförhållandet inleds,
2. vårdnaden av EES-medborgarens barn har överlåtits på familjemedlemmen,
3. det är befogat med hänsyn till särskilt svåra omständigheter i förhållandet, eller
4. familjemedlemmen genom överenskommelse mellan föräldrarna eller genom domstolsbeslut har rätt till umgänge med ett barn och denna umgängets rätt måste utövas i Sverige. Lag (2014:198).

Permanent uppehållsrätt

6 § En EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt. Lag (2006:219).

7 § En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare och som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år med den person från vilken han eller hon härleder sin uppehållsrätt, har permanent uppehållsrätt. Lag (2006:219).

8 § Det som sägs i 6 och 7 §§ påverkas inte av tillfälliga vistelser utanför Sverige som inte överstiger sammanlagt sex månader per år eller av en längre vistelse utanför Sverige på grund av obligatorisk militärtjänstgöring. Detsamma gäller vid vistelse utanför Sverige under högst tolv på varandra följande månader på grund av graviditet och förlossning, allvarlig sjukdom, studier eller yrkesutbildning, utstationering på grund av arbete i ett annat land eller särskilda skäl. Lag (2006:219).

9 § Den permanenta uppehållsrätten gäller utan villkor och kan endast upphöra om utlänningen har vistats utanför Sverige i mer än två på varandra följande år. Lag (2006:219).

Uppehållskort m.m. /Rubriken träder i kraft I:2014-05-01/

10 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ En EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare och som har uppehållsrätt ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter det att han eller hon kom till Sverige. Detta gäller dock inte för en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd eller som inom tre månader från ankomsten till Sverige har ansökt om ett sådant tillstånd. Lag (2014:198).

11 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Om det kan antas att en EES-medborgares familjemedlem är skyldig att ansöka om uppehållskort enligt 10 §, får Migrationsverket förelägga honom eller henne att fullgöra denna skyldighet. Migrationsverket får även förelägga familjemedlemmen att lämna in sådana handlingar som är nödvändiga för att uppehållskort ska kunna utfärdas. Lag (2014:198).

12 § Ett föreläggande enligt 11 § får förenas med vite.

Fråga om utdömmande av vite prövas av migrationsdomstol på ansökan av Migrationsverket.

Vid prövning av en fråga om utdömmande av vite får även vitets lämplighet bedömas. Lag (2006:448).

12 a § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Migrationsverket ska utfärda

1. intyg om permanent uppehållsrätt till en EES-medborgare som har ansökt om sådant intyg och som har permanent uppehållsrätt,
2. uppehållskort till en EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare, om han eller hon har ansökt om sådant kort och har uppehållsrätt, och
3. permanent uppehållskort till en EES-medborgares familjemedlem som inte själv är EES-medborgare, om han eller hon har ansökt om sådant kort och har permanent uppehållsrätt. Lag (2014:198).

Bemyndiganden

13 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3–7 §§. Lag (2014:198).

14 § /Träder i kraft I:2014-05-01/ Regeringen får meddela föreskrifter om vilka handlingar som ska lämnas vid ansökan om uppehållskort. Lag (2014:198).

Kategori 1: Arbetstagare och egen företagare i Sverige

Följande gällde 2005 och jag tror att det fortfarande är giltigt när det gäller uppehållsrätt som arbetstagare. Begreppet "arbetstagare" vad avser fri rörlighet har en gemenskapsrättslig innebörd och det får inte ges en nationell tolkning. De kriterier som EG-domstolen fastställt är bindande för alla medlemsstater.

- Arbetet som utförs är en faktisk och genuin ekonomisk aktivitet.
- Arbetstagare utför, under en viss tid, mot ersättning, arbete av ekonomiskt värde åt någon annan under dennes ledning.
- Det är inte nödvändigt att arbetstagaren kan försörja sig på sin inkomst, men det får inte vara så ringa att det i praktiken är av helt marginell och underordnad betydelse, se Kammarrätten i Göteborgs dom 11 juni 2010, mål nr 3177-09.
- Något direkt krav på att lönen ska utges i form av pengar finns inte. Även den som får lön i form av kost och logi kan betraktas som arbetstagare. (Som jag ser det krävs det dock mycket speciella omständigheter för att vi ska betrakta någon som anställd om den inte får lön. Ett fall gällde en person som under ett och ett halvt år vistats i ett annat land i ett form av kooperativt leverne och därmed klarat sig. Domen gällde inte bistånd till uppehälle, han klarade sig även fortsättningsvis, utan om han skulle få stanna i landet. Jag tycker exempelvis inte att den som "jobbar" som hembiträde och får "betalt" med gratis sängplats och mat är att betrakta som "anställd" och därmed har uppehållsrätt. (Oklart om denna bedömning fanns med i Göteborgsdomen ovan)
- En musiklärare som arbetade tolv timmar i veckan ansågs uppfylla kravet på anställd och därmed ha uppehållsrätt. I ett annat rättsfall har det räckt med tio timmar i veckan.

Prop 2005/06:77 Genomförande av EG-direktivet om unionsmedborgares rörlighet inom EU och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, på sidan 183 finns angivet källor till ovanstående. På "eur-lex.europa.eu/sv/index.htm" kan man söka i EU:s databaser (även om jag inte lyckats nå t vidare).

Enligt likabehandlingsprincipen har en företagare från annat EES-land lika mycket (lite?) rätt till bistånd som svenska företagare (enligt kommunallagen 2 kap 8 §), dvs bistånd kan vara aktuellt i akut nödläge om inte annan lösning finns.

Kategori 2: Arbetssökande med en verklig möjlighet att få en anställning

Vi ska alltså utreda om den sökande har "en verklig möjlighet att få en anställning". Detta beror dels på den enskildes förutsättningar, dels på den lokala arbetsmarknaden.

Personliga förutsättningar: Språk, Specialkunskaper, Kontakter, Hur väl genomtänkt/planerat?

Lokala arbetsmarknaden : Af:s bedömning, har de någon möjlighet att komma med en kvalificerad gissning hur lång tid det kan antas ta innan sökanden har en anställning? Finns tänkbara jobb? Finns personer med liknande kvalifikationer å hur länge har de stått till arbetsmarknadens förfogande?

Tidsperspektiv för arbetssökande EES-medborgare?

Sex månader enligt Antonissendomen (EG-domstolen, mål C-292/89) från åttitalet eller jämföra med a-kassans tre månader gällande 2013?

Kan det antas att de arbetssökande som regel lämnar landet om de inte får något arbete? (Regeringens proposition 2005/06:77 sidan 110)

Jag tycker att det är väldigt märkligt att EG-domstolens dom i Antonissen-situationen, ska användas som mått för utredningstiden för att kunna se om någon "har en verklig möjlighet att få en anställning"!?! Domen säger att det under 80-talet var OK för Storbritanien att ha en **maxgräns** på sex månader. Lämplig minimigräns på 10-talet??

Oavsett detta är det viktigt att vi talar om för en arbetssökande EES-medborgare som beviljas bistånd att det är för en månad i taget och så länge som vi bedömer att det finns en "verklig chans att den får en anställning".

Ur Antonissendomen: "kan en tidsfrist på sex månader --- inte anses otillräcklig för att ge de berörda personerna möjlighet att, i vädlandet, informera sig om de erbjudanden om anställning som motsvarar deras yrkesmässiga kvalifikationer och att, i förekommande fall, vidta nödvändiga åtgärder för att bli anställd och en sådan tidsfrist inskränker således inte den ändamålsenliga verkan av principen om fri rörlighet."

Kategori 3: Studerande

De ska kunna försörja sig själv och sina familjemedlemmar, vilket gör att vi inte har så många ansökningar ifrån denna kategori. Kan exempelvis vara i akut nödlägen och då gäller likabehandling.

Kategori 4: Med tillräckliga inkomster/tillgångar för att klara sig själv

Ligger i förutsättningarna att denna grupp inte blir aktuella hos oss. Om det är akut nödläge, exv bankstrul, kan de dock vara berättigade bistånd. Jag tror att det i en sådan situation skulle bli fråga om "förskott på förmån", beviljas enligt SoL 4 kap 1 § med villkor om återbetalning.

Familjemedlem: exempelvis barn som är beroende av sin förälder

En 26-årig kvinna från Filippinerna ansågs vara beroende av sin mor som tjugotre år tidigare lämnat henne till sin mor (det vill säga flickans mormor). Mamman hade därefter flyttat till Tyskland. Fått medborgarskap där. Gift sig med en norsk man. Bosatt sig i Sverige. Under flera år hade de regelbundet skickat pengar till dottern. Migrationsöverdomstolen frågade EU-domstolen om 26-åringen skulle anses vara beroende av mamman för sin försörjning.

Det måste vara styrkt att det föreligger ett faktiskt beroendeförhållande i släktingens ursprungsland. "Det är däremot inte növärdigt att fastställa varför beroendeställning föreligger och därmed varför bistånd ges." Det räcker med att visa att pengar regelbundet och under lång tid överförts för att släktingen skulle kunna sörja för sina grundläggande behov i ursprungslandet. Det kan inte "krävas att släktingen dessutom visar att hon försökt att få ett arbete, få hjälp för sin försörjning från ursprungslandets myndigheter och/eller på annat sätt klara sin försörjning men att detta inte har varit möjligt". EU-domstolen 16 januari 2014 (mål C-423/12)

Migrationsöverdomstolen 15 april 2014, mål nr UM 10697-11

Steg 2: "Vanlig" utredning. Uppfyller socialtjänstens villkor för att få bistånd

Gör den så gott den kan? Är det sökta növärdigt för en skälig levnadsnivå? Går det att lösa på annat sätt?

GRÄNSDRAGNING MELLAN KOMMUNER

Nytt kapitel, maj 2011, som betonar "Bosättningskommunens" ansvar, SoL 2 a kap.

GRUNDREGELN

Bosättningskommunen ansvarar för stöd och hjälp om det inte är ett akut nödläge. Då har vistelsekommunen ansvar, SoL 2 a kap 2, 3 §.

BOSÄTTNINGSKOMMUN

Med bosättningskommun avses i socialtjänstlagen

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning. (SoL 2 a kap, 3 §)

VISTELSEKOMMUN

Vistelsekommunen är den kommun där sökande faktiskt befinner sig. Det faller sig tämligen naturligt att den enskilde kan vända sig till socialtjänsten i den kommun han/hon befinner sig om det är ett akut nödläge. Socialnämnden bör beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en lägre nivå bl.a. om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den, Socialstyrelsens Allmänna råd SOSFS 2013:1, sidan 6.

Oenighet om vad som är vistelsekommun och vad som är bosättningskommun

Frågan om när en vistelse i en annan kommun än bosättningskommunen ska innebära att bosättningskommunen ändras, bör avgöras av vad den enskilde har för avsikter med vistelsen. Om han eller hon har för avsikt att återvända till sin bosättningskommun och har kvar sin bostad anser regeringen att bedömningen av vilken kommun som är bosättningskommun som regel inte bör ändras. Regeringen anser dock, till skillnad från utredaren, att vistelsekommunen ska anses vara bosättningskommun så snart den enskilde uppger att han eller hon inte ämnar återvända till ursprungskommunen. Regeringen vill med detta betona att det är viktigt att kommunerna är lyhörda och inte kräver att en person som inte avser att återvända till den tidigare hemkommunen ska återvända. Anger en person att han eller hon inte avser att återvända så måste kommunen respektera detta.

I detta sammanhang bör också uppmärksammas att regeringens förslag innebär ett klargörande av att vistelsekommunen alltid ansvarar för stöd och hjälp till den enskilde så länge inte bosättningskommunen är klarlagd. Vistelsekommunen kan således inte avsäga sig sitt ansvar för den enskilde genom att hänvisa till folkbokföringskommunen (Proposition 2010/11:49: Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun, sidan 39).

FOLKBOKFÖRINGSKOMMUN

När någon sitter i fängelse är folkbokföringskommunen ansvarig. Likaså när någon är på sjukhus (om det inte är en kommun som tagit initiativ till placeringen). Detta gäller även frågor som aktualiseras inför avslutning av vården. Det vill säga att när någon ringer från fängelset och söker bistånd är det viktigt att ta reda på var den är skriven, SoL 2 a kap 5 §.

PLACERINGSKOMMUN

Regeringen föreslår att den kommun som beslutat om boende i en annan kommun behåller ansvaret för stöd- och hjälpinsatser, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun. Det avser framförallt olika grupper av personer som är hemlösa, t.ex. enskilda för vilka bosättningskommunen inte är klarlagd eller när en hotad person som beviljats skyddat boende inte har någon klar bosättningskommun. Så snart bosättningskommunen är klarlagd kan kommunen ansöka om att ärendet överflyttas dit. Denna bestämmelse omfattar samtliga insatser som den enskilde kan ha behov av, inte bara de som har samband med det ursprungliga hjälpbehovet. (Propositionen 2010/11:49, sidan 46)

Hot- och våldsutsatta

Det ska alltid tas hänsyn till om den sökande varit utsatt för hot och/eller våld, exempelvis kan denne söka hjälp och stöd innan den flyttat till kommunen, SoL 2 a kap, 8 § p 2.

Om den hotade på eget initiativ akut beger sig till en annan kommun och under vistelsen där söker stöd och hjälp gäller vistelsekommunens yttersta ansvar i den akuta situationen. Enligt förslagen i denna proposition har bosättningskommunen det huvudsakliga ansvaret för den enskilde även om han eller hon vistas i en annan kommun. Vistelsekommunen är dock enligt regeringens förslag alltid skyldig att genomföra de insatser som den akuta situationen kräver, t.ex. skyddat boende och **ekonomiskt bistånd**, i avvaktan på att bosättningskommunen erbjuder behövliga insatser. Vid bedömningen av när en vistelsekommun övergår till att vara bosättningskommun, kan det finnas anledning att ta särskild hänsyn till denna grupps speciella situation och därmed tillåta den enskilde att vistas tillfälligt i en kommun under längre tid utan att den gamla bosättningskommunens ansvar upphör och övergår till vistelsekommunen i egenskap av ny bosättningskommun. Detta gäller självfallet under förutsättning att den enskilde inte uppger sig vilja byta bosättningskommun permanent.

(Propositionen 2010/11:49, sidan 42)

Placerad i annan kommun i femton år skulle inte överföras

En kvinna hade varit placerad i en annan kommun i femton år och placeringskommunen tyckte att ärendet skulle flyttas över till kommunen där behandlingshemmet var. Men Högsta förvaltningsdomstolen tyckte att det räcker inte med att en person ska ha starkast anknytning till kommunen för att ärendet ska överlämnas. Dessutom ska det utifrån den enskildes önskemål, hjälpbehovens varaktighet och omständigheter i övrigt framstå som lämpligt att ärendet flyttas över, SoL 2 a kap 10 §. Enbart det faktum att det var fråga om en långvarig placering var inte tillräckligt för att ärendet skulle flyttas över. Eftersom personen i det aktuella fallet inte brydde sig om vilken kommun som hade ärendet och det inte heller fanns några andra saker som pratades för en överförings bestämde HFD att ärendet inte skulle överflyttas (HFD 28 juni 2013, mål nr 6359-12). Se även resonemanget kring Hemorts rätt på sidan 34 nedan.

Tvångsomhändertagen för rättspsykiatrisk vård skulle överföras från folkbokföringskommun till vistelsekommun

I förarbetena till 16 kap. 1 § SoL (prop. 2002/03:53 "Stärkt skydd för barn i utsatta situationer", s. 93-94, s. 109-110) uttalas att frågan om det är lämpligt att överflytta ett ärende får avgöras efter en individuell bedömning i varje enskilt fall. — Även placeringsärenden som gäller vuxna personer bör i vissa fall kunna flyttas över till vistelsekommunen utan att denna samtyckt. Det kan gälla t.ex. långvariga vistelser i ett familjehem i en annan kommun eller att en person med funktionshinder efter ett biståndsbeslut i hemkommunen vistas i en bostad med särskild service i en annan kommun. Tvångsomhändertagandet hade i detta fall varit i fem år och den intagne ville absolut inte tillbaka till placeringskommunen.

Kammarrätten i Sundsvall 3 april 2012, mål nr 2099-11

På tillfälligt besök

Östersundsbo besöker bekant i Luleå, har missat besökstid för att söka ekonomiskt bistånd, varvid Östersund inte beviljar bistånd utan hänvisar till vistelsekommunen, dvs Luleå. Förvaltningsrätten hänvisade till 2 a kapitlet i SoL och sa att bosättningskommunen, Östersund, skulle ta ställning till ansökan. Men kammarrätten påpekade att beslutet var taget innan 2 a kapitlet fanns, å då gällde vistelsekommunen, dvs Luleå skulle bedöma biståndsbehovet.

Kammarrätten i Sundsvall 13 mars 2012, mål nr 1622-11

Övernattar hos vän i grannkommun

Mannen vill bo kvar i Kävlinge men har ingenstans att sova där, utan får tillsammans med sin dotter bo hos en vän i Landskrona. Dottern går i skola och har sina kompisar i Kävlinge och mannen är inskriven på af där. Förvaltningsrätten hänvisar till SoL 2 a kap och anser att mannen har starkast anknytning till Kävlinge och att de ska ta ställning till hans rätt till bistånd. Men kammarrätten påpekar att SoL 2 a kap trädde i kraft 1 maj 2011 och ansökan gällde från 7 feb till 6 mars. Enligt då gällande lagstiftning gällde vistelsekommunens ansvar och det var rätt av Kävlinge att hänvisa till vistelsekommunen.

Kammarrätten i Göteborg 11 juni 2012, mål nr 6807-11

Vistelsekommunen kunde inte ordna boende, beviljade först husvagnsboende i grannkommunen och därefter biljett till kommun 100 mil norröver och avslog ansökan om annat bistånd

Kommunen har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta kommer till uttryck bland annat i SoL 4 kap. där den som inte kan få sina behov tillgodosedda på något annat sätt har rätt till försörjningsstöd. I förevarande fall har visserligen Nacka kommun ordnat boende i Sollentuna men detta kan inte befria Nacka kommun från försörjningsansvaret då det inte är fråga om ett frivilligt val från familjens sida att flytta till Sollentuna.

Vad särskilt gäller anskaffande av bostad finns inte något stöd i SoL för att rätten till bistånd enligt denna lag är avsedd att omfatta tillhandahållande av bostad åt bostadslösa i allmänhet (jfr prop. 1979/80:1 s. 200 och 356 samt prop. 2000/01:80 s. 92). Vad lagstiftaren främst haft för ögonen har uppenbarligen varit ekonomiskt bistånd och bistånd till vård- och behandlingsinsatser samt stöd och service av olika slag. Bostadsförsörjningen regleras i annan ordning (se numera lagen /2000:1383/ om kommunernas bostadsförsörjningsansvar). I rättspraxis har dock rätt till bistånd genom tillhandahållande eller ombesörjande av bostad som uppfyller kraven på skälig levnadsnivå ansetts föreliggande när den enskilde är helt bostadslös och har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad. I rättsfallet RÅ 1990 ref. 119 konstaterade sålunda Regeringsrätten att den hjälpsökande tillhörde en sådan utsatt grupp som kunde behöva särskild hjälp t.ex. för att anskaffa bostad.

Något formellt hinder för socialnämnden att erbjuda en sådan biståndslösning i annan kommun har inte förelegat. Erbjudandet har emellertid utformats utan hänsyn till att familjen hela tiden motsatt sig att flytta från Stockholmsområdet, och den har heller inte accepterat socialnämndens förslag.

Enligt Regeringsrättens mening saknar en socialnämnd dessutom lagligt stöd för att inte respektera en enskilds klara ställningstagande i en så grundläggande fråga som byte av bostadsort. Oavsett anledningen till att familjen avböjt erbjudandet om placering i Sorsele har vidare socialnämnden i den föreliggande situationen inte kunnat undandra sig att lämna bistånd i någon form (a. prop. s. 526, jfr RÅ 1995 ref. 56).
RÅ 2004 ref 130

Rimligt krav att söka bostad inom pendlingsavstånd

Även om den enskildes ställningstagande om bostadsort bör respekteras, finns det ingen ovillkorlig rätt till en viss begärd insats och hänsyn måste även tas till vilka resurser som står till buds för socialnämnden (jfr RÅ 2004 ref. 130). Det bör enligt kammarrättens mening t.ex. kunna ställas som krav att NN söker bostad också i kommuner som i vart fall ligger inom pendlingsavstånd från Göteborg. Kammarrätten i Göteborg 22 oktober 2012, mål nr 5112-12

Bostadslös i åtta år, bott hos kompisar i tre olika kommuner

Länsrätten: NN har skulder hos Kronofogdemyndigheten uppgående till ca 250 000 kr. Hade svåra recidiverande depressioner. Trots medicinering, har han kvarstående depressiva besvär som ibland gör honom oförmögen till initiativ samt få honom att tappa handlingskraft. Av intyg framgår att det är av yttersta vikt för hans psykiska hälsa att

han snarast får tillgång till eget boende. Han har tillsammans med sitt personliga ombud sökt 800 lägenheter men inte fått hyreskontrakt.

NN är bostadslös sedan åtta år tillbaka. Han blev folkbokförd i Ale kommun i samband med flytt till bekanta i Sannum. Han är skriven på Älvängens församling och har etablerad kontakt med Psykiatriska öppenvårdsmottagningen i Älvängen samt har adress Poste Restante i Ale kommun. Han har inte haft eget boende i Ale kommun. Han har vid flera tillfällen bott i husvagn och får numer sova hos olika bekanta i Borås, Göteborg och Kungälv varför han kontinuerligt flyttar mellan dessa kommuner.

Det kan således inte konstateras att NN haft sin dygnsvila eller stadigvarande vistelse i någon specifik kommun. Trots att NN haft sin dygnsvila i andra kommuner utgör ovan angivna omständigheter skäl för att Ale kommun ska anses ha ansvar att tillse att NN får det stöd och den hjälp som han behöver.

Kammarrätten finner det så oklart var NN tillbringar sin dygnsvila att det utifrån hans boendesituation inte går att avgöra vilken kommun som är hans hemkommun. Inte heller är utredningen sådan att det, kopplat till uppkomsten av hans biståndsbehov, går att fastställa en biståndspliktig vistelsekommun. Enligt vad som framkommit i målet är NN emellertid folkbokförd i Ale kommun, har en postadress där samt genomgår vård i kommunen. Någon närmare anknytning till någon annan kommun går inte att fastställa. Nämda förhållanden utgör därför enligt kammarrättens mening tillräckliga omständigheter för att anse att Ale kommun är den kommun som har det yttersta ansvaret för att lämna NN den hjälp och det stöd han behöver. Detta får även anses gälla frågan om NN:s behov av bostad.

Hemortsrätt?

En biståndsberättigad mister inte rätten till bistånd enbart av det skälet att den flyttat från en kommun till en annan. Avgörande är om det påverkar den enskildes möjligheter att få annan försörjning än ekonomiskt bistånd.

Flytt från Umeå till Gävle var Ok.

KR Sundsvall 23 februari 2010, mål nr 2722-08

Flytt från Göteborg till Haparanda var inte Ok

KR Sundsvall 21 september 2010, mål nr 464-10

Svårt att somna?

Det kan vara ett bra sömnpiller att läsa nedanstående tre meningar med åsikter om bestämmelsen i Kungl. förordning den 25 maj 1847 om att det krävdes tre års boende utan fattigvårdsstöd för att någon skulle få hemortsrätt i en kommun den flyttade till (det vill säga innan inflyttningskommunen skulle ta över det ekonomiska ansvaret för fattigvårdens kostnader).

FORNA TIDERS "HEMORT" /BOSÄTTNINGSKOMMUN

"Både här och i andra länder, säger kommittén sålunda, har erfarenheten noggsamt visat, att då någon längre tids vistelse fastställes såsom villkor för att inom ett samhälle förvärfva försörjningsort, det egoistiska sträfvandet att freda sig själf och sitt samhälle från framtida fattigvårdsutgifter håller sin synnerliga uppmärksamhet fästad å sådana från andra samhällen inflyttade personer, som af en eller annan anledning kunna befaras komma att i framtiden falla samhällets fattigvård till last, samt söker på hvarjehanda sätt få dem aflägsnade från samhället, innan den för hemortsrätts förvärfvande bestämda tiden tilländagått. Vanligen begagnades härvid utvägen att genom vederbörande husbönders och jordägares själfvilliga eller med hvarjehanda mer eller mindre lofliga bevekelsemedel påverkade åtgärd att från innehafvande tjänst, hemman, torp eller andra lägenheter uppsäga och bortdrifva de ifrågavarande personerna nödga dem att före den tid, då samhällets möjliga ansvarighet för deras framtida fattigvård skulle inträda, därifrån till annat samhälle afflytta, och då detta förfarande förnyades i det ena samhället efter det andra, måste däraf blifva en följd, hvad ock vid tillämpningen af 1847 års förordning stadgande om treårig stadig vistelse såsom grund för bestämmande af försörjningsort ganska ofta visade sig inträffa, att en sådan person icke allenast vida tidigare än eljest skulle blifvit fallet om det ej helt och hållet kunnat förebyggas, kom i behof af fattigvård, utan äfven att han för sig och sitt hushåll efter årslånga tvister såväl hos särskilda länsstyrelser som hos Kungl. Maj:t slutligen förklarades i fattigvårdshänseende tillhöra ett samhälle, där han ej under de senaste tjugu till trettio åren vistats och där han, okänd för de flesta om ej alla samhällsmedlemmarna, bemöttes med hårdhet och ovilja, synnerligast då han efter föregångna långvariga tvister om rätta försörjningsorten tillskyndat samhället utom ansvarighet för den framtida fattigvårdstungan en kännbar ersättningsskyldighet för den fattigvård, som af annat samhälle lämnats under den tid, tvisterna pågått. Icke heller hade det varit sällsynt, att till samhället inflyttade mindre bemedlade personer före de tre årens utgång på lämpligt sätt fömåddes att begära eller mottaga fattigunderstöd, på det att deras förvärfvande af hemortsrätt måtte därigenom afbrytas och samhället försättas i tillfälle att på grund däraf väcka talan om deras återförande till det samhälle, hvarifrån de inflyttat."

"Om hemortsrätt och godtgörelse för fattigvård" af Kammarrättsrådet G Hemmarck, Fattigvård och folkförsäkring, skriftserie utgifven av Centralförbundet för socialt arbete (C. S. A:s) fattigvårdskommitté, N:o 11, 1906. (Eventuellt blev det nå t fel när jag skrev av den, men det tror jag inte :-)/Nad

Personer med missbruksproblematik

Socialnämnden tyckte att missbrukarens behov av boende kunde tillgodoses genom att han flyttade in i kommunens boende, där han dessutom skulle få hjälp med sitt missbruk. Kammarrätten i Sundsvall tyckte att det var rätt att avslå ansökan.

Tre paragrafer var aktuella:

SoL 4 kap 1 § som säger att bistånd beviljas till "den som inte själv kan ...", dvs sökanden ska göra vad den kan för att få annan försörjning;

SoL 4 kap 3 § som säger att riksnormen kan reduceras om det finns särskilda skäl, exv att biståndet används till annat än vad det är avsett till (exv missbruk) och

SoL 5 kap 9 § som säger att nämnden ska noga bevaka att planerad plan för hjälp och stöd fullföljs

Regeringsrättens dom, Regeringsrättens Årsbok 2009, referat nummer 103 (RÅ 2009 ref 103) .

SoL 4 kap 1 §

En arbetslös biståndssökande som kan arbeta ska genom att t.ex. aktivt söka arbete själv göra vad den kan för att på sikt bli självförsörjande. Socialtjänsten har också ett ansvar för att erbjuda den enskilde behövlig hjälp för att kunna uppnå detta.

När det gäller personer som på grund av t.ex. allvarligt missbruk inte bedöms kunna klara av att försörja sig själva måste socialtjänstens insatser emellertid ges en annan inriktning. I dessa fall har myndigheten att i första hand erbjuda honom eller henne hjälp mot missbruket.

Lagstiftaren har betonat att i det arbetet ska principerna om frivillighet och självbestämmande vara vägledande. Det framgår också av förarbetena att lagstiftaren inte har velat ge socialtjänsten möjlighet att vid prövningen av rätten till försörjningsstöd uppställa andra krav än vad som följer av 4 kap. 4 - 6 §§ SoL. (Jag tycker att denna, regeringsrättens, formulering är konstig eftersom SoL 4:1 säger att "Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd", vilket bör väl innebära att det krävs att den enskilde gör det den kan för att få bistånd????)

SoL 4 kap 3 §

En annan sak är att socialnämnden enligt 4 kap. 3 § andra stycket SoL kan beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå i ett enskilt fall, om det finns särskilda skäl för det. Bestämmelsen är emellertid inte aktuell i detta mål, eftersom de kostnader som nämndens avslagsbeslut omfattade, för boende och fackföreningsavgift, inte ingår i riksnormen.

SoL 5 kap 9 §

Kammarrätten har, under åberopande av intentionerna bakom 5 kap. 9 § SoL, funnit att nämnden haft fog för sina beslut, eftersom en utbetalning av bistånd i förevarande fall skulle innebära att nämnden medverkade till P.S:s fortsatta missbruk. **En sådan tolkning**

och tillämpning av 5 kap. 9 § SoL är enligt Regeringsrättens mening inte riktig. Som framgått ovan syftar den bestämmelsen till att framhålla dels socialtjänstens ansvar för aktivt uppsökande och motiverande arbete, dels att vård och behandling ska planeras i samförstånd med den enskilde missbrukaren.

Kontentan av detta:

Det kan således inte uppställas villkor för en missbrukare att han eller hon ska delta i t.ex. ett visst rehabiliteringsprogram. Om försörjningsstödet villkoras i sådana hänseenden innebär det i praktiken att myndigheten tillämpar en sanktion som socialtjänstlagen inte ger utrymme för. Regeringsrätten finner på grund härav att socialtjänsten inte kan vägra en missbrukare försörjningsstöd av det skälet att han eller hon inte vill godta, eller inte fullföljer, viss planering eller vissa insatser som har till huvudsakligt syfte att rehabilitera honom eller henne från missbruket (jfr RÅ83 2:70 och RÅ84 2:86).

Men delta i utredning

Socialstyrelsen skriver på sidan 21 i sina Allmänna råd (SOSFS 2013:1) "Om en enskild trots särskild begäran inte förser nämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör nämnden i regel kunna avslå ansökan."

Det finns några kammarrättsdomar där det bedömts att sökanden genom att inte komma på besök (exv Kr i Stockholm 17 maj 2004, mål nr 790-04), eller vägrat deltagit i planeringssamtal (exv KR i Göteborg 13 december 2010, mål nr 3220-10), inte visat att den varit berättigad till bistånd.

Inte använda biståndet till annat

Enligt 4 kap. 3 § andra stycket SoL kan socialnämnden beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå i ett enskilt fall, om det finns särskilda skäl för det. Detta kan t.ex. gälla en missbrukare som uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för (prop. 1996/97:124 s. 170).

Kammarrätten i Jönköping ansåg 25 april 2013, mål nr 2942-12, "Utredningen i målet talar för att NN hade ett pågående missbruk i anslutning till den aktuella biståndsperioden. Det fanns till följd av detta befogad anledning befara att biståndet skulle komma att användas till annat än vad det var avsett för. Det har därför funnits särskilda skäl att på sätt nämnden gjort beräkna de kostnadsposter i försörjningsstödet som ingår i riksnormen till en lägre nivå."

I samma ärende anser kammarrätten att en missbrukare kan nekas matpengar, med motivering att behovet hade kunnat tillgodosetts om inte tidigare inkomst använts till annat. Detta går helt emot regeringsrättsdomen RÅ 1995 ref 56, som slår fast att om sökande saknar mat och möjligheter att skaffa det, ska bistånd beviljas till det, oavsett anledning till situationen. Senare kammarrättsdomar har bedömt att detta inte gäller om sökande sätter i system att göra åt sina pengar till annat för att sedan söka bistånd till mat (exv KR Stockholm 9 december 2009, mål nr 4712-09 avslag matpengar och KR Göteborg 28 januari 2011, mål nr 1688-10 bifall matpengar).

IDEELLA SKADESTÅND

Regeringsrättsdom på oriktig grund?

I propositionen till ny socialtjänstlag m.m. (prop. 2000/01:80) diskuterades frågan om en person som har fått ett ideellt skadestånd ska behöva använda detta till sin försörjning. Regeringen anförde bl.a. följande (s. 94 f.).

Frågeställningen måste ses mot bakgrund av socialbidragets funktion som det yttersta skydds nätet för människors försörjning. De flesta människor försöker med egen kraft lösa sina ekonomiska problem och först när inga andra möjligheter står till buds till försörjning kan socialbidrag komma i fråga. **För att principen för socialbidrag ska kunna upprätthållas gentemot dem som gör sitt yttersta för att klara sin försörjning kan det inte vara rimligt att tillgångar inte avräknas i sedvanlig utsträckning vid prövningen. Utan att i grunden göra om socialbidragets konstruktion är det därför inte möjligt att generellt skydda vissa tillgångar mot att beaktas vid prövning av rätt till ekonomiskt bistånd.** I sammanhanget kan även nämnas att kommunerna enligt kommunallagen (1991:900) har att behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat (likställighetsprincipen). **Ömmande skäl utgör i sig inte något sakligt skäl för särbehandling.** - Det måste dock samtidigt betonas att en individuell bedömning alltid måste göras i varje enskilt fall. Ibland kan det därför vara rimligt att det individuella synsättet vidgas eftersom förutsättningarna avviker från det som normalt förekommer vid socialbidragshantering. Ett sådant exempel kan vara en enskild som har fått ett ideellt skadestånd på grund av att han eller hon har varit utsatt för ett brott av något slag och t.ex. kan ha behov av långvariga och kostsamma behandlingar. Detta bör då rimligtvis beaktas vid biståndsbedömningen.

Det kan i och för sig anföras argument för att ett skadestånd för ideell skada eller en försäkringsersättning av det slag som MK erhållit inte ska behöva användas för den grundläggande försörjningen. Mot bakgrund av lagtextens utformning finner Regeringsrätten det dock inte möjligt att bortse från en sådan tillgång vid prövning av rätten till försörjningsstöd. Endast medel för att täcka klart förutsebara kostnader till följd av skadan synes kunna undantas vid denna bedömning. Detta hindrar inte att en kommun, med stöd av 4 kap. 2 § socialtjänstlagen, kan ge bistånd även då rätt till bistånd inte föreligger enligt 4 kap 1 § samma lag när det finns skäl för det. **HFD 2010 ref 42.**

ÖMMANDE SKÄL ÄR INGET SAKLIGT SKÄL ...?

Jämför:

Fängelselagen 10 kap

2 § En intagen får, om det finns särskilt ömmande skäl, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (särskild permission) om ...

Regeringens uttalande i lagrådsremissen, sidan 95:

om det finns särskilt ömmande skäl. En sådan vistelse utanför anstalt kan, förutom att motverka skadeverkningarna av ett långt frihetsberövande, avse en intagens behov av att vistas utanför anstalt för att t.ex. besöka en närstående som är svårt sjuk eller närvara vid en närståendes begravning.

Utlänningslagen 5 kap

6 § Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen skall särskilt beaktas utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet.

Min kommentar:

Ska vi i vår helhetsbedömning inte ta hänsyn till hälsotillståndet och/eller om närstående är svårt sjuk eller ska begravas?

UTAN ATT I GRUNDEN GÖRA OM SOCIALBIDRAGETS KONSTRUKTION ÄR DET INTE MÖJLIGT ...?

"Är det inte möjligt" att göra undantag???

Jobbstimulansavdrag

Se sidan 42 nedan.

Ungdoms inkomst

SoL 4 kap 1a §

1 a § Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 §

1. hemmavarande barns inkomster av eget arbete,
2. hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år.

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning.

Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1 § till den del de överstiger ett helt prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken..

Studera behövde inte använda sina pengar till att betala junihyra

S.K. uppbar studiemedel fram till terminens slut. Studiemedel är avpassade till terminen och avsedda att täcka levnadskostnader som hänför sig till denna. Det saknas därför grund för att i ett biståndsärende kräva att den studerande med studiemedel ska täcka kostnader som hänför sig till tid efter terminens slut. Överklagandet ska således avslås.

HFD 2011 ref 56. (???)*Jag har inte hittat något lagstöd för att studeranden ska vara en prioriterad grupp i SOL eller några argument för Socialstyrelsens åsikt att de inte ska behöva betala hela junihyran med sitt studiestöd, även om de skulle kunna detta och*

ändå ha en skälig levnadsnivå. Vadå "Likställighetsprincipen"? I och för sig kul för studenter att kunna göra annat för pengarna än att behöva betala hyran ...)

Extra tillägget i Studiestödslagen (1999:1395) enligt departementschef Lena Hjelm-Wallén

Jag vill understryka att det extra tillägget självfallet inte bör beaktas då familjers behov av bistånd från socialtjänsten bedöms, om sådant bistånd minskas på grund av tillägget är det studiesociala syftet förfelat (proposition 1983/84:127 om förbättrad studiehjälp och vissa sjukförsäkringsfrågor; sidorna 16 å 17).

RÅ 1990 Ref 7 - Extra tillägg till studiebidrag skall ej räknas som inkomst vid bedömning av behov av bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen.

RÅ 1996 ref. 12 - Extra tillägg till studiebidrag, utbetalat till en studerande som sammanbott med en annan studerande, har inte räknats som inkomst vid bedömning av behov av bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen.

SFI-bonus enligt Lag (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (Kommer att tas bort 2014)

5 § Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (eller lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Ersättning enligt Lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall

3 a § För den som har fått ersättning enligt denna lag skall tillgångar uppgående till ett belopp om etthundrasjuttiofemtusen (175 000) kr anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpning av

1. bestämmelserna om bostadsbidrag i 97 kap, 6-10 §§ socialförsäkringsbalken,
2. bestämmelserna om bostadstillägg i 102 kap. 10-13 §§ samma balk,
3. 4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453),
4. 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), samt
5. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Lag (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall

Inkomstprövade förmåner och avgifter

16 § För den som har fått ersättning enligt denna lag ska tillgångar uppgående till ett belopp om tvåhundra femtiotusen (250 000) kronor anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpning av

1. 97 kap. 6–10 §§ och 102 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken,
2. 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
3. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
4. 2 kap. 7 § och 4 kap. 14 § studiestödslagen (1999:1395), eller
5. **4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).**

Regeringen motiverade sitt beslut med att de övergrepp som begåtts mot de drabbade från statens sida skett enligt lag och att de befinner sig i en mycket speciell livssituation till följd av övergreppen. Även om den nu föreslagna ersättningen på många sätt skiljer sig från tvångssteriliseringens ersättning, bl.a. genom att tvångssteriliseringarna skedde i enlighet med då rådande lagstiftning, menar regeringen att övergreppen eller försummelserna har påverkat de drabbade inte enbart under den tid som de varit omhändertagna för samhällsvård. Den har satt spår hos de

drabbade för resten av livet och påverkat deras livssituation även i vuxen ålder.

Det finns därför anledning att göra samma bedömning som i frågan om tvångssterilisering ersättning och undanta ersättningen vid beräkningar av vissa särskilt angivna förmåner, bidrag och avgifter. Undantaget bör gälla under resten av livet och oavsett om pengarna rent faktiskt finns kvar eller inte. (Lagrådsremiss om Ersättning av staten till personer som utsatts för övergrepp eller försummelser i samhällsvården, sidan 48)

Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd, SOSFS 2013:1

sidan 20

Vissa faktiska inkomster bör socialnämnden dock i regel inte räkna med. Sådana inkomster är t.ex.

- ersättning för merkostnader till följd av funktionshinder,
- ersättning för omkostnader i samband med ett åtagande, t.ex. familjehemsersättningens omkostnadsdel,
- försäkringsersättningar som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust,
- skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust,
- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, t.ex. en resa, eller
- extra tillägg till studiestöd.

Socialnämnden bör dock i regel räkna med försäkringsersättningar och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras.

Omständigheterna i det enskilda fallet bör bli avgörande på samma sätt som om den enskilde hade haft kvar egendomen.

sidan 17

Exempelvis bör

- den enskilde inte vara tvungen att utnyttja ersättningsdagar med föräldrapenning före barnets födelse,
- den enskilde som har barn kunna spara upp till fyra veckors föräldrapenning per barn fram till det år då föräldrapenningen senast kan tas ut,

Kammarrätten Sundsvall 9 augusti 2011, mål nr 12-11. "Det har från nämndens sida inte ens påståtts att den aktuella fiskeutrustningen tidigare borde ha avyttrats för att tillgodose NN:s behov. Med hänsyn härtill och till vad som i övrigt framkommit finner kammarrätten att förhållandena i målet får anses sådana att ifrågavarande försäkringsersättning inte ska räknas in vid normberäkningen för september 2010".

Förvaltningsrätten i Karlstad 21 september 2011 ansåg att försäkringspengar avseende förlorat bohag i samband med en brand inte skulle räknas med som inkomst/tillgång. Det spelade ingen roll att sökande saknade eget boende. Vi hade använt CSN:s hemutrustningsnivå som mått för vad vi ansåg var nödvändigt för att ha en skälig levnadsnivå, tjugotusen kronor, och att resten kunnat användas till försörjning. Detta var alltså enligt förvaltningsrätten inte korrekt. En tidigare liknande dom hade överklagats av oss, men kammarrätten hade då inte beviljat prövningstillstånd (beslut 12 maj 2011 i mål nr 2718-11).

Inte reducerad "ferienorm"

HFD-domen ovan berörde inte kammarrättens åsikt (Kammarrätten i Jönköping 13 augusti 2010, mål nr 1999-10) att ferier var tillfälligt akut nödläge och att studenter då bara skulle beviljas reducerad norm. Detta gick dock samma kammarrätt senare själv emot (26 januari 2011, mål nr 2015-10). De konstaterar då att normen inte ska reduceras bara för att behovet bedöms vara kortvarigt - Gud ske lov.

JOBBSTIMULANS

SÄRSKILDA BERÄKNINGSREGELN mm

SoL 4 kap

1 b § /Trädde i kraft I:2013-07-01/ För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §. Lag (2013:421).

Vi bör ordna så att alla som kan tänkas uppfylla kraven får reda på vad som gäller. Tvåårsregeln kan vara särskilt viktigt att informera om så att sökanden som under en period klarar sig utan bistånd, men åter söker bistånd inom två år ska beräknas enligt den särskilda beräkningsregeln.

Nedanstående hittar vi i propositionen 2012/13:94 Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet.

Oförändrade villkor om att göra så gott man kan

Grundförutsättningen för rätt till bistånd enligt 1 §, dvs. att den enskilde först måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds, gäller alltså. Förslaget innebär därför i huvudsak ingen ändring i förhållande till nuvarande reglering och praxis. sidan 22

Behöver inte vara ny eller utökad inkomst

Bestämmelsen kommer att gälla alla biståndsmottagare som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd sex månader i följd. Detta gäller oavsett om biståndsmottagaren helt saknat arbetsinkomster under sexmånadersperioden eller om han eller hon under perioden haft vissa men inte tillräckliga arbetsinkomster för att kunna försörja sig själv. sidan 23

Inga undantag från sexmånadersvillkoret

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det inte ska vara möjligt att vid särskilda skäl kunna frånga kravet om att ha fått försörjningsstöd sex månader i följd. sidan 23 och 24

Gäller inte för andra inkomster exv sjukpenning eller pension

Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte sådana inkomster som träder i stället för eller grundas på anställningsinkomster, såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inte heller omfattas inkomst av kapital eller näringsverksamhet eller t.ex. ersättningar i form av skadestånd. Vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd räknar socialnämnden i regel med den enskildes faktiska inkomst, dvs. inkomst efter skatteavdrag. Något annat är inte avsett i den nu föreslagna bestämmelsen. sidan 26

Gäller för person, inte för hushåll

För t.ex. två nyblivna sambor som tidigare bott var för sig och haft försörjningsstöd under olika lång tid, kommer däremot den särskilda beräkningsregeln enbart att gälla för den i hushållet som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd under sex månader i följd. Regeringens förslag omfattar alltså endast den biståndsmottagare som uppfyller villkoret i den föreslagna bestämmelsen. sidan 27

Följer med vid flytt till annan kommun

Det finns dock inget krav på att ha fått försörjningsstöd från en och samma kommun under sex månader i följd. Om den enskilde flyttar till en ny kommun under tvåårsperioden omfattas han eller hon dessutom alltså av den särskilda beräkningsregeln. sidan 27

Möjligt att spara "jobbstimulanspengar"

Med hänsyn till att förslaget ger den som har arbetsinkomster en något högre disponibel inkomst bör det finnas utrymme för den enskilde att välja hur inkomsten ska användas, för konsumtion eller för visst sparande, utan att det påverkar rätten till bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller. Om den enskilde efter denna period återigen är i behov av bistånd ska detta bedömas utan tillämpning av bestämmelsen. Huruvida ett sparande i ett enskilt fall då ska beaktas får bedömas av socialnämnden utifrån gällande rätt om hur tillgångar ska beaktas vid biståndsprövningen. sidan 27

Å hur gör vi när någon sparat många pengar och söker bistånd till exempelvis tandvård??? En fråga som kanske aldrig blir aktuell ... men jag gissar att om en domstol prövar en överklagan på ett avslag där vi hänvisat till att "behovet kan tillgodoses genom att ta de sparade medel som möjliggjorts tack vare den särskilda beräkningsregeln", så håller inte det eftersom den särskilda beräkningsregeln då kanske inte skulle kännas som någon motivationshöjare, någon jobbstimulans.

Rätt att ställa krav på praktik även för de som är över tjugofem år

I SoL 4 kap 4 § är nu åldersgränsen (tjugofem år) borta för att vi ska kunna ställa krav på att den som får försörjningsstöd ska delta i vår praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. I övrigt ändras inte paragrafen, det vill säga det ska fortfarande vara individuellt behovsprövat, tidsbestämt och beslutas efter samråd med arbetsförmedlingen. Gäller också från 1 juli 2013.

Ungdomars ska få tjäna ett helt prisbasbelopp per kalenderår

Biståndsberättigade föräldrar kan få bistånd även till ungdomen så länge inte ungdomen tjänar mer än ett prisbasbelopp (44 400 kr under 2014) under ett kalenderår. Det vill säga att en ungdom som under sitt bloggande från oktober till mars får ut tio tusen kronor i månaden påverkar inte föräldrarnas rätt till bistånd till ungdomens kläder och fritidsaktiviteter. Gäller också från 1 juli 2013. Beräknad kostnad 10 miljoner ...

Fritidspeng

Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd

Prop. 2013/14:168

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen dels att 9 kap. 1 § och 16 kap. 3 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

4 a kap. Ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter

1 §

Hushåll med barn som går i grundskolans årskurs 4–9 eller motsvarande i andra skolformer har rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökningstillfället

1 har försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 §, och

2. har haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden.

Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap.

Fritidspengen får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet enligt 4 kap. 3 § andra stycket tredje meningen.

2 §

Om barnet bor varaktigt även i ett annat hushåll (växelvist boende) och båda hushållen uppfyller kraven i 1 § har respektive hushåll var för sig rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

Om bara ett av hushållen uppfyller kraven i 1 § har detta hushåll rätt till hälften av det belopp som fritidspengen högst får uppgå till.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om vilket belopp fritidspengen får uppgå till.

9 kap.

1 §

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § eller fritidspeng enligt 4 a kap. 1 § betalats ut obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket. Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

16 kap.

3 §

Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om

– ansökan enligt 2 a kap. 8 §,

– bistånd enligt 4 kap. 1 §,

– fritidspeng enligt 4 a kap. 1 §,

- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §,
- förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §,
- medgivande enligt 6 kap. 6 §,
- medgivande enligt 6 kap. 12 §,
- återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §,
- samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller
- avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4–9 §§.

På begäran av sökanden får verkställandet av beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § senareläggas om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

VILKA SÖKANDE?

Sidhänvisningar till proposition **Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd** (2013/14:168).

SoLförslag: Barn som går i grundskolan årskurs 4-9 eller motsvarande

Enligt Statistiska centralbyrån är det mer vanligt att barn i åldrarna 10-15 år deltar i en klubb eller förening än de äldre barnen. Därför vill regeringen i ett första steg rikta sig till denna åldersgrupp. Sidan 14

Efter två år bör det ske en utvärdering för att bland annat se om åldersspannet ska utökas. Sidan 26

En avgift för ett år framåt i maj för de som nästkommande månad går ur nian? Den avgift som sökanden betalat med ett normöverskott i juli innan barnet börjat i fyran?

SoLförs: Har försörjningsstöd vid ansökningstillfället och haft det under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden

Det vill säga att om kostnaden i sig gör att de kommer under norm räcker det inte.

De sex månaderna med försörjningsstöd behöver inte vara i följd. Sidan 15.

Fritidspengen är avsedd för de barn som under längre tid lever i hushåll med knappa ekonomiska resurser, dvs. de som mottar försörjningsstöd under en längre tid. Men det ska inte försämra drivkrafterna till arbete. Sidan 15

SoLförs: Respektive hushåll var för sig rätt till hälften

Inte ok att kräva att den andre parten ska betala mer eller att sökanden ska betala mer. Sidan 20

SoLförs: Om bara ett av hushållen uppfyller kraven i 1 § har detta hushåll rätt till hälften

Spelar ingen roll om den andre parten är stenrik. Sidan 21

VILKA AKTIVITETER?

SoLförs: Aktiviteterna ska vara 1) regelbundna, 2) ledarledda och 3) främja aktivt deltagande i samhällets gemenskap.

Syftet med lagen är bland annat att barn i ekonomiskt utsatta familjer ska få förbättrade möjligheter att delta i organiserade fritidsaktiviteter, pröva olika aktiviteter, ges möjlighet att slussas in i en större gemenskap, träna sig att uttrycka sina åsikter och därmed utveckla positiva relationer som för många kan vara ett positivt komplement till familj och skola.

Sidan 11

Krav på fritidsaktiviteten

Regeringen föreslår att en förutsättning för rätt till fritidspeng är att barnets fritidsaktiviteter är **regelbundna** och **ledarledda** samt **främjar** ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. Som fritidsaktivitet räknas t.ex. deltagande i **idrottsverksamhet**, **kulturverksamhet**, **friluftsliv** och **folkbildning**. Enligt regeringens mening ska fritidspengen syfta till att stimulera barn till ett utökat kontaktnät utanför hemmet och utöver det som finns inom ramen för skolans verksamhet. Att ingå i ett sammanhang med andra barn och vuxna är oftast en god skyddsfaktor mot utanförskap och kan innebära en känsla av delaktighet. Fritidspengen är avsedd för aktiviteter som barnet regelbundet deltar i och där barnet har möjlighet att utveckla långvariga relationer till andra barn, ungdomar och vuxna. Med regelbundenhet avses att aktiviteten är återkommande, normalt en gång i veckan, men även en glesare frekvens bör kunna accepteras. Aktiviteten bör således under en termin eller sexmånaders-period utövas åtminstone vid ett flertal tillfällen för att betraktas som regelbunden. (Min kommentar: I departementskrivelsen/promemorian, Socialdepartementet Ds 2013:70 sidan 25, står att "Antalet aktivitetstillfällen bör omfatta minst åtta tillfällen under en sexmånadersperiod för att betraktas som en regelbunden aktivitet". Men regeringen har valt att i propositionen ta bort det, hur man nu ska tolka det?? Som en vägledning, men inte ett absolut krav?-))

Med **ledarledd** avses att det ska finnas en eller flera vuxna eller ungdomar som är närvarande och som leder, instruerar och vakar över att aktiviteten genomförs på avsett sätt med beaktande av nödvändiga säkerhetsåtgärder. Kravet på att barnets fritidsaktiviteter ska främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap innebär att aktiviteten ska utövas utanför familjen så att barnet ges möjlighet till utökade kontakter med andra barn, ungdomar och vuxna. Det innebär således en begränsning av vem som leder och vilka andra som deltar i fritidsaktiviteten. Kravet anknyter även till socialtjänstlagens övergripande mål om att socialtjänsten ska främja människornas aktiva deltagande i samhällslivet.

Sidan 16

Tanken med fritidspengen är att den i normalfallet ska ersätta kostnader för **medlemsavgift**, **träningsavgift** och **kursavgifter**. I viss utsträckning kan **även andra kostnader** ersättas, t.ex. **kostnader för material, utrustning** och **andra kringkostnader** som är nödvändiga för att utöva den fritidsaktivitet som fritidspengen beviljats för. Enbart medlemsavgift i en förening utan deltagande i någon aktivitet bör dock inte utgöra grund för fritidspengen. **Regeringen anser inte heller att ersättningen ska användas till utgifter för enstaka eller tillfälliga aktiviteter som exempelvis vistelse på sommarkoloni eller helgläger**. För denna typ av utgifter finns det möjligheter för socialnämnden att bevilja bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

Regeringen menar vidare att bestämmelsen bör ge **vida ramar för vilken typ av aktiviteter** som bör omfattas. Som nämnts ovan är syftet med fritidspengen också att barnet ska stimuleras till ett utökat kontaktnät med andra barn, ungdomar eller vuxna utanför hemmet och skolan. Detta innebär även att aktiviteter t.ex. i form av **bio- eller museibesök inom ramen för en filmklubb eller studiecirkel** om de är regelbundna och ledarledda bör vara exempel på fritidsaktiviteter som kan omfattas av bestämmelsen. Regeringen menar även att det inte finns något hinder för att fritidspengen beviljas för aktiviteter där ledaren av aktiviteten är förälder eller syskon till barnet, t.ex. i egenskap av tränare för ett fotbollslag. Däremot avses inte situationer då en förälder eller annan nära anhörig tillsammans med barnet enskilt ägnar sig åt en aktivitet. Sådana aktiviteter är en del av det vanliga familjelivet och ska därmed inte ge rätt till ersättning genom fritidspeng.

Sidan 17

När det gäller extra kostnader som orsakas av sökandes funktionshinder ska dessa bedömas utifrån SoL 4 kap 1 och 3 §§, det vill säga att då kan riksnormens kostnader beräknas till en högre nivå.

Sidan 18

Det får förutsättas att föräldrarna i egenskap av vårdnadshavare väljer ett för barnet lämplig verksamhet. Därför togs förslaget bort om att det i lagen skulle stå med att fritidsaktiviteterna skulle "respektera de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna".

Sidan 18

NÅGON SKILLNAD PÅ "ERSÄTTNING" OCH "EKONOMISKT BISTÅND"?

Ersättning

Det kallas inte "ekonomiskt bistånd" utan "ersättning". Betydelsefullt? Infomaterial?

Sidan 19 och 24

Nytt kapitel, 4 a kap.,

Inte svur (särskilda vardagskostnader utanför riksnormen) eftersom det inte är regelbundet och bara för de som redan haft försörjningsstöd i sex månader.

Sidan 18

SoLförs: Får inte påverka beräkningen av försörjningsstödet

Inte ok att säga att fotbollsskor ingår i riksnormen - om fotbollandet berättigar till fritidspeng

Sidan 18

SoLförs: Regeringen får meddela föreskrifter om vilket belopp

I propen står att det bör finnas möjligheter för regeringen att ge föreskrifter om hur det ska handläggas och beräkning av ersättningsperiod.

Sidan 21

SoLförs: Återkräva

Samma regler om återkrav som för ek bistånd

Sidan 22

SoLförs: Får överklagas

Samma regler som för ekonomiskt bistånd

Sidan 23

SoLförs: Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014

Ansökningar för juli a) som lämnas in i juni b) som lämnas in i juli?

Sidan 26

Ja. Nu :-)